

Михайло Стрельбицький
Українська Весна. Атлантидно
Трикнижжя нових поезій

Михайло СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ

УКРАЇНСЬКА ВЕСНА. АТЛАНТИДНО

Трикнижжя нових поезій

Вінниця
Т. П. Барановська
2016

УДК 82-1(477)
ББК 84(4УКР)-5
С84

Стрельбицький, Михайло

С84 Українська весна. Атлантидно. Трикнижжя нових поезій. – Вінниця : Т. П. Барановська, 2016 – 164 с.
ISBN 978-617-7233-16-8

Нову збірку сучасного українського поета склали три тематичні цикли – де-факто трикнижжя – віршів, об'єднані мотивом української культурно-цивілізаційної Атлантиди – незнищенної впродовж віків, дивовижно стійкої досі, але й – в умовах глобалізованого, інформаційно-дезінформаційного світу – по-особливому загроженої.

У циклі першому – «Українською доброю кров'ю» – сюжети і постаті героїчні. Другий – «Своя маленька тепла Атлантида» – умістив ліричні рефлексії, епіфанії, силуети подвижників культури. Третій – «Українські трени й зонги для гідальго» – являє версію актуалізованих сучасною проблематикою діалогів поета з героєм і текстом Сервантесового «Дона Кіхота».

**УДК 82-1(477)
ББК 84(4УКР)-5**

ISBN 978-617-7233-16-8

© М. Стрельбицький, 2016

За білим рястом

1

Гарматні падають часто.
Не долітають поки що.
Рушає за білим рястом
хлопчина, від себе вищий.

Не по літах печальний,
а й не по веснах кліпливий,
вмиється у Почайні –
випреться плахтою ниви.

Білого рясту все менше,
тож він його й не зриває.
Ліс же розкривсь без обмежень:
піє, щебече, грає.

За лісом – нове узлісся,
як за Поділлям Полісся.
Дослідництва дух не подівся,
водою Струмка розговівся.

2

Дверима хряснув,
то таки вже ж піде
за білим рястом
білий-білий дід.
Навіщось відговорюють
сусіди;
(раніш не відговорював...
сусід).

Дід білий-білий
і прямий – як циркуль.
Сорока кпинить.
І горобчик чиркнув:
«За білим рястом?
Синій ряст топтати?!»

*Якщо не впасти,
то вернуть до хати?»
... Ой хато, хато,
здалеку – біліша,
куди ж ти, хато,
до якого вірша?..
ой рясте, рясте,
ти – всецнотноцвітій,
тобою, рясте,
схилам мерехтіти.
... Ряст білий
в руки чи то сам дається,
чи ряст червоний
білим враз стається?*

3

*Заміновано білий ряст
у лісах, у червоно-синіх,
повних вчора мундирів і ряст
тут во ім'я дідьчого сина.
У червоно-синє ліси
фарбувалися ж то попередньо:
Бог не випросить – хоч би й просив –
не мазюкати «край передній».
Від таких ото з'яв і прояв
зо всіх сил білий ряст приспішився:
раннім ранком узяв – зав'яв:
від...міни...вся...*

4

*За білим рястом у білі сніги
зраненого бійця свідомість,
вставши, поглянула навкруги...
Рушивши, впала натомість:
на світлозелені райські луки –
у білий ряст, під білі сніги.*

І. УКРАЇНСЬКОЮ ДОБРОЮ КРОВ'Ю...

Похлинулась «Ординська весна»...

*«... довелось пролити
кров добру, не чорну».*

Тарас ШЕВЧЕНКО

Українською доброю кров'ю
похлинулась «Ординська весна»
і, наперекір безголов'ю,
не просунулась далі вона –

ні на ніжений в літеплах захід,
ні на естів, литвинів зірких,
ані навіть на ласих казахів,
чий глашатай притишло притих.

Українонько! Вічна затуло
тим від тих, а тамтим від тамтих!
Не було іще так і не було,
щоби враз затулила усих.

Нині ж сталося так і так є,
але хто, хто за те воздає?

Світ невдячний. По змозі незрячий.
Принагідно безпам'ятний світ.
Добирає затулі означень
не найкращих, затулений світ.

Ті означення!.. Є у них правди,
і не трохи, на жаль: бо жила
й окупантових прихотей ради,
і в ярмі казнокрадського зла.

Але, бач, незіпсутою кров'ю
зупинила зіпсуту захлань,
і лікуеш... звичайно ж, любов'ю
чад своїх, не полеглих від ран.

Українських весен благодать

Провесінь! За нею – провесна.
Б'є синичка в дзвін ясного неба.
Чорна воскресає борозна,
воскресінь прорізалась потреба.

Брунька бруньці шле сигнал клейкий,
кузька кузьці те перекладає.
Очі карі гостро з-під руки
поглядають, ніжно виглядають.

Руки пориваються до рук,
до лопати, пилки, до фуганка...
Всіх знарядь можливих перегук –
гімн людині і ранковим ранкам.

Українських весен благодать
невимовна, співна, несказанна,
от і приманила нині, знать,
орди Новонеочингісхана.

Світе! Світку! Не відводь очей!
Не годи орді, філістертуме!
Світку, твоє серце тут, ачей,
і його орда сьогодні тлумить.

Ретро, 2013: вже символ України – не калина...

Вже символ України не калина,
не ковила, не тирса, – омела:
з тих лип, що їх «садила Катерина»,
в сади верховно омела зійшла.
Зимою вабить зеленокоронно;
під круками й ламається: аби
посятись ще далі безборонно –
на клени, на акації, дуби...
Калині, бересклетові хупава,
липучо мітить бузину і глід...
У травні в кронах густо-зеленава –
старшосестринська для усіх порід...
Від червня соки цупить непомітно,
в листопаді ж проступить із імлі
велично так, так цибулеподібно,
як, тут і там, зелені куполи...
Оновлений цей символ України
донбаські гангстеріто й вознесли,
у підсвідомість плебсу занесли
як запоруку верховенства піни.
Лиш кров дітей відважних і наївних,
пролита ними щедро на граніт,
вернула давній символ, вічний міт,
позбавила люд сумнівів сумнівних.

ТРИПТИХ ЗАПОВІТНИЙ

1. Любов

В любові клястися не варто:
аби тебе не прокляли.
Любов – освячення приватне:
не постіль – правду їй стели.

Її одмін існує... Скільки ж?
(Шаліє Дон Кіхот між скал).
Годяться вбогі і розкішні –
печерний храм і Тадж-Махал.

Їй необхідні горизонти,
Гориничі, Залізний Тік.
«Я єсьм любов»? Годиться. Доти,
допоки правди дух не втік.

2. Надія

Земля, що вічно при надії,
не безнадійні земляки,
мимо гріхів – хоч не святії –
живуть, земляцтво, насправжки.

Від них і ти – не безнадійний –
зادля покликання свого,
для них і Савченко Надії
душі огонь, очей огонь.

Від них... Для них... Життя – навзаєм.
У цім і сіль, і ключ-вода.
«Моя надієчко, я знаю...» –
Малишко кликав і воздав.

3. Віра

Знов попи гендлюють Ісусом,
знову – «Білого»! – люблять царя.
А земля, не врятована Стусом,
догнива, дотліва, догоря.

Але серце неважить скорботу,
і являється серцю Ісус,
і – в вінку із колючого дроту,
в куфайчині пристріляній – Стус...

А новітнім речникам Слова
на землі, що за димом іде,
віра знову дісталась готова,
знов не знати куди заведе.

Водить віра готова по-модньому

Водить віра готова *по-модньому*:
з комунізму – у пацифізм,
не по-божому, не по-господньому:
з пацифізму – у комунізм.

А по-модньому – значить, колами.
Неймовірний епох перегук.
От хап-хоп: погукався з коммолами,
та й: «Геть сором!», «Дайош матюк!».

Пост-модерн? Визрів поц-модерністами:
прорубали у дверях *вікно*,
крізь *вікно* шугонули по відстанях:
в нетутешніх іроній багно...

Чиє серце страждало, той вистраждав,
розум чий спотикався – дійшов.
Всі, хто вірно чекали, – виждали,
освятили в надії любов.

Любов є Бог

Українські Дон Кіхоти,
українські Дульсінеї...
Додалися Божі квоти
Україні достеменній...

Додались Господні раптом,
коли стало зрозуміло:
є де лицарськи вмирати,
в полі класти душу й тіло.

... З нею він не попрощався,
і вона його ледь знає,
та в пекельнім місті Щастя
враз вона його *с п а с а є* –

то молитвою тривкою,
то дзвінком невчасним в часі,
чудеса спасіння коїть,
цупить з-під коси «Кумасі».

І в шпиталях віднаходить,
і сльозою гоїть рани,
привидів зі сну відводить,
відцілює під ранок.

1

«Вона мене спасла дзвінком «невчасним».
Від снайпера: підвищений калібр!..
Як я за телефоном нагинався,
він вистрелив мені у лівий бік.
Момент в момент! Так просто не буває.
Я – вниз, а куля – чирк по бушлаку!
І – в дерево, в колоду потрапляє.
Ну хто б ще жінку мав собі таку?

Нам командир заборонив дзвінки,
ми – родичам і друзям «трелі денні».
І от вона – з якоїсь там Луки –
між смертю і життям вставляє свої трени:
«Тривожно щось мені. Ти як там – чи здоров?..»
А що відповісти, як мову одібрало?
«Ти знаєш – віднайшовсь – що Бог наш є любов?..»
«Це капелан сказав?» – вона перепитала».

2

«Вона спасла мене від мародерства
(я ж то такого й «терміну» не знав;
не звиклий «брати», «нести», «дерти», «перти»,
назустріч «градам» не за тим рушав).
Але прийшла ротація, а з нею
спокуса враз... додому привезти...
машинку пральну – скромний знак трофею,
аби почуть Маріїне: «Ух ти!»
То ж їй найнеобхідніше до хати,
де є трьох футболістів обпирати.
Й от ідем повз покинуті будинки –
я й земляки: Оксана та Андрій –
і я на тему пральної машинки
заводжу мову й до Андрія: «Стій!»
Лиш тут Оксана – як небесна Панна:
«Ви, хлопці, – що? Василю, ти – здурів?!
Це ж – мародерство! Рівень хулігана!
А ти ж – ідейний! І оце – «дозрів»?!..
Я їй:
«А ворог наш заводи ріже,
вивозить авта, вугіль і ясир!»
Вона:
«Бо ворог – ворог! Каменем наріжним –
йому грабунок і «борба за мир».
Андрій угукнув – і, мовляв, проїхали

і тему, і можливість, і «шкандаль».
Нас обстріляли – нас прикрила віхола,
свою небесну кинувши вуаль».

3

«Вона спасла мене і моїх друзів,
до єгерства забравши від чарчини,
в якій ми наших бід вояцьких друзки
топили, три калічних побратими.
«Агов, герої!» – нам вона сказала, –
з війни якщо виходять, то – голінно:
не з сулією, хлопи, не із салом,
а з тим-таки – ще раз – адреналіном».
Мовляв, хто звук щомить ризикувати,
без ризиків почне тут ся спивати:
«Адреналін же в лікувальній дозі
лісгосп вам гарантує, кавалери:
якщо, рушниці взявши, ви, по змозі,
заступите дорогу браконьєрам.
Їх не стріляти, але зупиняти,
хоча бувають всякі – в тім-то й справа...».
... Ну й зупиняєм, і – о Божа мати! –
нам «броником» слова: «Айдару» – слава!»

4

«Він спас мене, обмануту і зраджену,
байстрам невинним тупо «завантажену»,
він, як Спаситель, прочитав мене
і, сам ледь-ледве «складений хірургами»,
шпитальними сумними деміургами,
мені сказав: «Не думай про дурне!..
Нас там за те вбивали і калічили,
що ми є ми, ордою не засмічені,
що діти наші – наша плоть і кров...
Я... батька твого... сина нерожденного...»

чи знаю? – поспитав мене, стражденную. –
Жени «кнур» до мене, кров-любов!»
І «кнур» пішов! І був, як після сповіді.
Сяк-так зліпились ми без зайвих «доводів»,
хрестили незбайстручене дитя...
А він, спаситель наш? На жаль, не витримав
наступних операцій. Ми нарипались
до лікарів. Але... не на життя.
Хто він мені? Сусідки-бабці внук,
нетяга-учень з класу паралельного...
Сирітці-бабці ось несучи цибульки пук,
хлібця і оселедчика соленого...
Вона при нас. Батьки мої не проти.
Так і живем, святенькі, наяву.
Спішу з роботи. Впораю турботи –
дзвонити мужу: на передову».

Баді, айдарівка

Баді – імено англійське,
й хоч кров – німецька, стрімка,
норов не зовсім арійський,
вдача українно легка.
«Баді» – з англійської – друг.
Баді у дружбі – вірніш не буває:
манить, манив життя виднокруг,
та дружба назад повертає.
Дружби вірець – Баді й Рустам.
Рустама «Айдар» не забуде.
Мін десятки Рустам із землі дістав,
Рустам Баді ніколи не гудив.
Бо хоч він діставав, шукала вона,
вірна Баді, Рустамом навчена...
Підривалася двічі, та вціліла вона,
а йому й першоразу стачило...

Рятувала реакція Баді щораз –
не людська – надлюдська, надсобача,
видатна аж така, що ні Крим, ні Кавказ,
ані предки німецькі, меткі на показ,
видатної такої не бачили.
По Рустамові втратила гін до життя,
ані їсти, ні пити, ні справ, ні прихистку,
але є таки Бог (хоч нема вороття):
Бог послав їй Світлану, артилеристку.
«Слухай, Баді, – під осінь сказала та їй, –
заберу тебе в Вінницю, хоч машина йде повна».
Баді все зрозуміла, хоч здавалось самій,
що вона, як і вчили, російськомовна.
Тижнів три ще за подругою без упину
в першу-ліпшу з розгону стрибала машину...

... У Вінниці тінь від душі відлягла,
як то за миру й буває:
виграшки ради, а не зі зла,
Баді котів ганяє;
голубів у небо здіймає...
Студенти Світланині всі – як свої,
Баді від того горда та пишна.
Тільки як їдуть у східні краї –
(везе Світлана дарунки свої),
Баді наструнюється –
стає, як колишня.
І не дай Боже Баді такій
в дорозі такій – о нелюдська розпука! –
почути слова лиховісні, бридкі:
«мать-перемать!» чи – тим паче – «с-сука!»!..

Коли війна така

Вірші про вірші,
про каву, цигарку і ліжко,
довгі верлібри про смак поцілунку й вина...
Чим кращі вони,
чим майстерніші,
тим безнадійно гниліші,
коли йде війна,
аж така, навісна,
підколодно гадючиться,
повзе-наповзає вона,
де-юре гібридна,
космічно безстидна,
авральна тотальна війна:
супроти народу, і мислі, і мови його, і поетів,
й «та інших» народів, які ще живі на планеті.

В Української Весни я, ти, ми, батьки й сини

Української Весни
гадки, візії і сни.
Недольоти, перельоти
в бік Української Весни.

Української Весни
сніг скрипучий, голосний.
Кров гаряча просякає
сніг углиб – до борозни.

Української Весни
потопельні човни.
Хлопці, палені вогнями,
незгоряючі вони.

Української Весни
білий ряст: «Наздожени!» –
попід землю утікає
до наступної весни.

Української Весни
приповідки, хармани...
Ясноликі, сльозоокі
у шпиталях жартуни...

Чингісханівська Весна –
кровожерна, навісна,
вперекірна українській:
як з безодні – з бодуна...

В Української Весни
я, ти, ми, батьки й сини, –
всі, як в Бога на долоні...
під прицілом Сатани?

... Української Весни
всяк не про своє зітхни:
українську оборону
з Господом оборони!

Новорічна вірша

Богоявлення? Боговідвідин
профіль січня
тривожний вістун?
Біль вселенський болідовим слідом –
впоперек реактивних рун?
Передранішнє середохрестя –
різночасся спинальний синдром.
Не з небес – в небеса Зішестя
потребує підбитий огром?
І куди, і кому перелуни

щось беруться звідсіль донести?
І для чого нові новогуні
аж сюди, чути, хочуть дійти?
В реп'яшки запитальних знаків
агнець-глузд новорічно прибравсь
та й кайфує під Зодіаком,
може, дурник, останній раз.

Остання ступа липового пня

Пшениця в ступі липового пня,
побризкана досвітньою водою,
під товкачем страждає задля Дня,
коли Свят-вечір тихою ходою
увійде до світлиці, щоб світлити
і рід увесь, і кожную його мить.

Не з'їв солодку ступу вічний шашіль,
не взявся нежить носа ступача:
лоскоче ніздрі дух Божественної Каші, –
ступ-ступ! – ступавши, ритму не втрача.

Кутя! Її прообраз цілорічний
згустився тут, у шопі, задля Днів,
коли сіктиме грип-застуди січень,
а Віра йтиме й до пласких умів.

Тож ступа – гупа!
До музею – дзуськи!
Доладна ступа липового пня!
– На ній би і літалось, Марусько?
– Якби не чмур, не Бог, не дітлашня.

Коляда з колядниками (Святовечорова іконка)

Колядники хоча й за п'ятака,
та чистими такими голосами
ведуть цей світ знетямлений до тям,
що сон пропав у Коляди-божка.

І він, оспалий Коляда-божок,
згадав, як був – було ж, бувало – й сонцем –
пласким, печатним, гострим оборонцем
дайбожичів, колядницьких думок.

Устав. Сяк-так прочумавшись-таки,
він, Коляда-божок, собі не вбогий,
взяв затесався між колядники,
разом із ними рве зі снігу ноги.

Зі снігу, на просторах – зі снігів.
Крізь сутінки солодкі йде ватага,
іде-несе до дальніх берегів,
веде ж її не голод і не спрага.

Веде прабог просвітлий – Коляда,
і голоси чистіші з Колядою,
і лишенько лихее – не біда:
вчить розминутись – Коляда – з бідою.

Вчить попри гори, ріки та яри
визвучувати простір України,
і в вишніх чує Роджений Згори,
і... камертонять Вифлієма стіни?

Різдвяна вірша

Різдвяна вірша,
од Різдва давніша,
на шибках, на округлих,
проступає;
мала дитина, в домі наймиліша,
наскрізно всьому світові читає
різдвяну віршу,
од Різдва давнішу:
піктографічне Слова проступання,
що у віконці винаходить нішу
дитинству
для старечого зітхання.
Різдво! ДИТИНСТВО ПРАВЕДНЕЄ СВІТУ
на грішний світ сьогодні
не зважає:
місцевого космічного Завіту
Шевченкового ради Заповіту
таємне титло пальчиком шукає.

Вертеп долає мінне поле

Вертеп долає мінне поле...
Широкі очі янголят.
Вертепників одважних долі
на вітрі гострому бриняць.

Підвів одважних навігатор,
та віра предківська веде:
підступну Смерть перемагати,
соромити недолюдей.

А Смерть рядить на міннім полі,
а Ірод шкириться з Кремля:

диктує шпигунам паролі,
застрашена Верховна Гля...

Оновиться різдвяна притча,
перенародиться сюжет.
Фугас спиняє груша-дичка,
затявсь ворожий кулемет.

Ретро: Донецьк-2014, колядування по-українському

Василеві ПИДДУБНЯКУ

Юзувала Юзівка тягою кінською,
сталеніло Сталіно пролетарським дном.
Донецьк колядує по-українському –
ніби дядько дядьком,
мовби волхв волхвом.
Навіть забажав би хто по-ординському –
не знайде він колядок ординською:
богославних щоб, життєвibrаних,
дідьку в скрутї дідьчїй не виданих...
Й хоч песиголовими місто вже повниться,
ї в попівську рясу рядиться біс,
у колядці яскинею сонце котиться,
янгол мирну звістку у мир поніс...
Негучна колядка, ватага не вулична,
але Богові в вуха, сузір'ям – у лет;
суголосно з Вінницею та Удичем:
в пам'ять Міста, в спогади, в інтернет.

Перун, прокинувшись через 1027 літ, вважає біса

Біс... перехрестився, міну ставлячи,
біс ослабивсь, хижий веселун...
Блискавка сяйнула, Бога славлячи:
блискавку з небес навів Перун.
Вибухнула міна – смерчу профілем,
в об'єктиви світу увійшла.
Скреготнув зубами біс непроханий:
«Жизни ни одной не унесла!..»
Біс нову зладнав («духовна скріпочка»),
пестить вбивчу штучку лютий біс,
вкопує її там, де куріпочки
засівали серед поля ліс.
Та Перун... О внук Дажбога київський,
влучностей блискучих чемпіон,
не за себе мститися прокинувся:
цілить біса просто...
в медальйон!..
Вибухає біс разом із міною,
вітер сморід до Кремля несе...
Біс кремлівський обкалявся піною,
трясця біса-зверхника трясє.

Країна Чингісханія

Не вигадка, не манія,
не пострах, не мара –
країна Чингісханія,
кривава її гра.

Совдеп облагороджував –
однак не зіпсував;

і пиками, і «рожами»
живішого жива.

Повзе, як клякса, мапами,
сичить з таємних мап;
песиголовці з мавпами
означили етап.

Кобили обернулися
драконами заліз,
дух Хана не обнулився –
в кобилу переліз.

Кобила сракомисляча
перед веде вперед;
за тисячею тисяча
своє «гур-ра!» дере.

В перервах – братолюбіє
і сестролюбіє...
Слова в народі грубі є,
на «чингів» – не стає!

Неодцвітні романтики піль

*Світлані Бевз, Сергієві Бурбелу –
героїчному подружжю вінницьких
політехніків, айдарівцям з літа 2014;
пам'яті їхніх полеглих бойових
побратимів.*

Неодцвітні романтики піль
у полях полягли і лежать.
Генерали паркетні тупі
мислять їх як людську сіножать.

Так було, так і є (і так бу..?..):
патріоти найбільші – в штабах,
потенційних же зрадників бум –
у полях, у полях, у полях...
Із полів, із полів, із полів –
то пелюстя, а то – падолист;
ряснопад кучерявих голів,
що спинили трасуючих свист...

В окопах атеїстів не буває

В окопах атеїстів не буває,
принаймні в цих окопах оборонців.
Додому атеїсти не вертають:
вони й собі – *як та роса на сонці*.
А хто згори – в окопах! – народився,
ростиме й далі – вгору все та вгору:
він за Христове серце заступився,
песиголову зупинив потвору.

Верховна музика: Шопен!..

Верховна музика: Шопен!
Він зустрічає, він і проводжає.
З поляками рубались ми – упень!..
Шевченко нас, а їх Шопен спасає.
Їх – ще костел, ага? Бо їх костел.
Бо польська Польща, навіть і могили.
Бо ми – затула. Наших міст і сел
простори від Орди їх затулили.
«Чайковський – наш!» – волає патріот
(на прадіда, на Чайку, натякавши).
Той прадід, правда, в пошуках щедрот
піддався переможцеві назавше...
Звучить Чайковський! Душі полонить!

Та Хана смерть чи путч який в Сараї –
затулкою музичною бринить
його доробок: розум затуляє.
... Звучи, Шопене рвійний і палкий,
пали льоди відчужень і зневіри!
Звучи верховно-ніжно крізь роки
мірилом штуки, визначником міри.
Навів Сарай схизматів на Шенген?
Сарай в Європи серце гноєм цілить?
Звучи, Шопене!.. І звучить Шопен:
оркестр – ридає!.. Може ж то і зцілить.

ЗСУв-марш

Траву їли, росу пили,
супостата зупинили,
але йде брехня;
супостат скунсує нею,
кровожерною брехнею,
без брехні ні дня,
чортова матня.

Оббрехав дідів-повстанців,
благовірних честі бранців,
темна його лють;
нині тую ж пісню піє:
«Українці – лиходії:
по будинках б'ють,
кров дитячу п'ють!»

Ми ж, достоту траву ївши,
траву ївши, росу пивши,
віримо в Христа;
економимо набої
на твоїх синів розбою,

простото проста,
темряво густа.

Супостате-мародере,
скунсе нафтової ери,
ера йде на скін;
біднятко сердешне, кайся,
в світлі правди начувайся:
від усіх сторін
то по тобі дзвін!

Розум нічний у нічному ж то й космосі

Космос нічний безвідносно поглипує,
розумом не осягти.
Розум нічний під розквітлою липою
з глузду дерзає зійти.
Космос-бо – казано – вибух втривалений:
осколки-сузір'я летять...
Липа ж вкорінена, бджолами хвалена,
суцвіття-сузір'я пахтять.
Суцвіттів-сузір'їв щоліта все вище
по кроні пахучий гін...
Осколкам-сузір'ям, ще видним поки що,
до ранку... летять?... навздогін.

Людиноптаства епізод

Весняно деренчить деркач,
весняно клепле боцюн,
весняно грає спотикач
чимдуж у жилах потних.

Весняне серце звідусіль
збирає дружні ритми,

і хвилям концентричних кіл
тих ритмів не барити.

Пульсує обрій-горизонт
під поглядами зрання,
і Весен-організм – екзот! –
людиноптаства епізод,
вслухання-всевглядання.

Український космонавт Каденюк

Український космонавт Каденюк –
український наївняк? наївнюк?
український наївненко? –
слава ж України-неньки
цей знавець і шанувальник наук.
Він планету – як і всі – облітав,
та, блакитну, крізь сльозу подивляв:
«Господи, яка дітклива,
перед космосом вразлива,
як маленьке немовля...

Немовля!»

... Каденюк іде по землі:
«Здрастуйте, великі й малі,
всі – Господні ви створіння,
мова Божа й безгоміння, –
квіття, звірі і муралі!
Я тепер листка не зірву,
я лицем впаду у траву.
Я, людську збагнувши малість,
славлю світу досконалість
і Творця присутність живу.
Вищий розум? Сенс-Абсолют?
Той і той відчутні в нас тут.
Деся загони космонавтів

на газони ставлять авта? –
не про них Дніпро, Дністер і Прут!»
Український космонавт Каденюк
бачить: по дорозі – жук,
чорний жук...
Він жука перечекає,
ще й жукові побажає,
хоч знавець і шанувальник наук.
Бо знавець і шанувальник наук!

Лінія розмежування: квітник – город

Крихка настурція-красоля
цвіте, ламається, пахтить.
Рожево заздрить їй квасоля –
з-за тину кількісно ряхтить.

Сюжет: красиве і корисне!
З доповненням: крихке й витке.
Світило ще не прямовисне,
та вже – липке.

Квітник в города переходить,
город вернувся, соки п'є.
Трель солов'їна верховодить...
хоча її вже нестає.

Вітчизна радостей простацьких,
що уцвітають в небеса!..
Дош, надоумливий зненацька,
війнув, сійнув, згасив,
гаса...

С Л І Д А М И С И Н Ь О - Ж О В Т И Х Х У Т О Р І В

Хутори й монастирі об одній для них порі

Був хутір трішки монастир,
а монастир був де в чім хутір.
Єднав їх молитовний стиль,
городництва знання здобуті,
стійке стояння на розпуттях:
мирське розпуття хутірське,
розпуття культу монастирське...
Висока роля певних скель
давалась чесно –
без приписки!
Давалась, звісно, не сповна:
бо ж людський чинник і причини...
Від монастирського вина
хмеліли й в хуторах мужчини;
від жирних хутірських гусей,
було, жирнішав настоятель –
ходячий Біблії есей,
блукалець у трьох соснах «ятів».
Складалось всяко, маєм знати;
Перун, Христос і Коляда
могли єднатися у свята,
і вже тим більш, коли біда
чигала – тут чи там – завзята:
боги, ченці і хлібороби, –
проти навал, проти хвороби!..
Та ба: супроти орд-колон
не стачило святої сили
свято-намолених ікон,
відправ, обрядів, серцю милих.

Барводрама

Взимку – сині сніги й жовта свічка,
по весні – синьо-жовті жита.
Літо, підкоротивши нічку,
барви сонячно вип'є спроста.

Але виросте сонце-блакиту
прапористо-космічний огром,
і – щоб силу манити неситу? –
хутір полю присвітить вікном.
У воротАх хупава тополька –
вже древко, але й грозовідвід;
а в селі вже гуде монополька,
вже, на жаль, умів недорід.

Вже вродились борці з «хуторянством»,
поміж ними – червоних тьма;
найідейніших пик хуліганство –
червонястих пик оргюрма.

Фантомно хутори ландшафтові болять...

Фантомно хутори ландшафтові болять,
болять, фантомні, серцеві поета,
увосени болять, і у снігах болять,
і по весні... знаходиться прикмета
колишньої осілості в віках
із вікнами в поля, на битий шлях...

Фундаменту фрагмент? Наріжний камінь?
Не колюхата сіянка? Горіх?
Рахманність ґрунту, тлумлена роками,
не стлумлена попри колгоспний гріх,
попри завзяття рандаря нового,
що хоче мати тут усе з нічого?

Фантомними слідами хуторів
 поета серце служить давній зваді.
 Кордон? Кордони? Їх він перебрів.
 Продовжить пошук... чом би й не в Канаді?
 Бо ж ті *сліди* знаходив і в Сибіру,
 де енки-енки бгали долю сіру...

Мимо сміття, зневіри і проклять
 фантомно хутори ландшафтові болять,
 болять, фантомні, серцеві поета,
 якого... отому
 й ковтає тихо Лета.

Тут хутір був! Тут хутір бути хоче!

Тут хутір був?
 Дорога через поле...
 Обіч дороги – сливи-«кобильохи»
 (селекція народного куркульства)
 й розкішна груша-сіянка рясна...
 Терпкущий солод слив,
 грушок духмяна м'якість...
 Тут хутір величався та вітав?..
 Заплющу очі – хата на помості,
 велична клуня, в ній – лунка стодола...
 від шопи пахне... але – молоком!
 А сад – цвіте,
 а груша...
 ронить груші?
 Тут хутір був!
 Тут хутір бути хоче!

В пісні правда не вся...

«Горіла клуня, палала,
під неї дівчина стояла...»

Пісня; місцевий парафраз.

«Горіла клуня, а згоріло все,
весь хугірець той, окрім ставочка.
Всю ж правду пісня вам не донесе:
баби прибрешуть, недобрешуть – точка!
А правда в тім – розказували тато –
що дівчина висіла в клуні тій...
Добився свого комнезам завзятий
Сенько-комбед, нахаба і тюхтій.
Ославив хуторянку, а його
взяла до рук найжджа більшовичка –
там *пітірска* така, таке якесь Марго, –
ну пролетарська з комнезамом *змичка!*
(З тих пір у нас як лярва чи публ^Іка –
то *пітірска, Марго, капкан для чоловіка*)...
Чом *пітірска*? Бо з Пітера самого –
з колиски, янголиця, від свого комбога.
Від їхнього – то правда - із Сеньком;
отож вони удвох таки, ладком
гарненько хутір праведний спалили,
поки батьки із меншими двома
на той час у повіті загостили,
а старша, бач, відбігла від ума –
повісилась. У пісні все «гарніше»:
у пісні клуня замість би сосни,
а дівка – захисниця порадніша,
прикрила клуню, мов від сарани».

Споминки про хутір «Пасіка»

«Цей хутір звався Пасіка
і здавна був козацький
(цей пагорб досі – «Пасіка»),
хоч має льос дурацький:
німецька бомба впорала,
бач, вирву на вершині,
і от її заповнюють
сміттям двоногі свині...).
Але під час Гальчевського –
то ще козацький хутір,
і в пасічника чесного
хвороб і ран позбути
орлята залишалися,
було, на тиждень-другий:
медочком підживлялися,
прополіс бив недуги.
Та й всякі там настоянки
були про людські сили.
Червоні ж непристойники
раз хутір обложили...
Відстрілювались – казано –
довгенько козаченьки;
не дуже ніби й «мазали»,
але... було їх жменька...
Коли ж стрільців зрешечених
чекісти докололи,
на них, як на приречених,
пішли в атаку... бджоли!
Упали бджоли хмарою
і тяли зайд, і тяли,
відплатою, покарою
були бджолині жала.
Хто покотився нуликом

донизу, може, й вижив,
а хто гранату в вулика
пожбував, той *ся* *стишив*.
Відомо, що, кусаючи,
бджола сама вмирає,
так, не про себе дбаючи,
бджолине захищає.
Тож купи бджіл лишилися
лежати поруч трупів:
так бджоли освятилися,
побивши людських трутнів.
Спалили зайди Пасіку,
за тиждень, а – спалили.
Ми ж досі – ох, Михасику,
її не відновили».

Поминальної неділі хутора шукає...

Поминальної неділі
тчеться вечір-чечір;
пом'янулись – та й забулись
незабутні речі.
Встали предки, провідали.
учті надалися,
над лугами ще рідними
в небеса знялися.
Поминальної неділі
нічка наступає...
... Лугом іде, коня веде,
хутора шукає...
Затримався. Задержався.
Хутора шукавши.
Хоч у часі обмежений,
блукає, блукавши.

Лугом іде, полем іде,
в село завертає.
Нічне село, де-де руде,
у сни поринає.
Півень заспівати мав би –
горло засихає.
Селом іде, двором веде,
коник шкандибає.

Прощальне видіння про хутори

Синє жито жовто цвіте,
прапористо цвіте, прапорово,
з Лісостепу розгонисто
уцвітає у Степ,
в ковилу, у яруги тернові.

Хутори в морі жита,
в океані життів,
поміж селами та містами –
чи то хрестиками у вишитті,
чи теплавими світлячками.

Пак, космічне пуття,
космосу вишиття –
Абсолютіві, пак, на догоду...
Чи Перун, чи Христос?
Медом пахне кутя,
славить Господу гречну госпуду.

Замість висновків. Прощальний апокриф

Все, що вмiло цвісти – цвіло,
вiд зерна одвiвалась полова.
Вдалині лебедiло село,
хутiр зверхньо дививсь – хуторо~~во~~.

Хутiр ревно трудивсь
(тим гордивсь),
дороблявся до сьомого поту,
а – ставалось – в роботi «зашивсь», –
брав – за плату – сiльських на роботу.

І сiльські, хто без дiла, iшли,
трохи й досвiду там переймали,
разом Богу не раз воздали,
спiльній пам'ятi повоздавали.

Поки з пiвночi не принесло
з iнфекцiйним вiтром пiвнiчним
шаблезубого «равенства» зло
людоморне порiддя калiчне.

Спалахнули тодi хутори,
присвiтили мiстам i селам...
Темне свiтло з тамтої пори
тут до пекла дорiженьку стеле?

МЕРИДІАНИ СИНЬО-ЖОВТИХ МІСТ

МЕРИДІАН УЖГОРОДСЬКИЙ

1. Із саду прийшовши...

Івану ЧЕНДЕЄВИ

Із саду прийшовши, лопату кинь...
Ба ні, обережно постав лопату:
вона – інструмент неабиякий,
не кожен із неї добуде свято.
Цимбалам довірся, скрипков молись,
флейти Яновського плач неприкрашений
шануй, але знай, що душа і мисль
приводяться в рух м'язами нашими.
Ну а лопата не винувата
в тім, що взурпатор усяк
хотів нею праведників закопати,
приміряв її на геральдичний знак –
неодмінно в променях сонця,
що сходить з-за кручі,
символів правди – на всі лади...
По мерзоті мерзкій, по падлоті падлючій
будуть цвісти сади...

Із саду прийшовши, лопату... кин-н-нь?

1981, 2016.

2. Вулиця Високого Чендея

В Ужгороді-місті, в Уж-горОді,
де околиць шик – сади-городи,
є – як сенс письменника-протея –
вулиця Високого Чендея.
Він у жанрах прози і садів
термосив настільки не потроху
зайдами калічену епоху,
що не раз і сам собі радів.
З висоти садиби як гнізда,
з верховин традиції Шевченка,
з верховіттів яблунь споглядав
всіх світи – суворо, але й чемно.
«Тіней...» лаконічний сценарист,
був він Параджанову до шмиги:
сперечались трохи – хист об хист! –
два опришки, втеклі з-під кормиги...
Віз сюди Павличко Марчука,
з Праги Лібовицький – плани творчі,
віз Жулинський розмисли – чекав
тих розмов, яким замало ночі...
Відійшовши в засвіти, Чендей,
в пам'ятях людських триває легко;
усміхом печальним до людей –
його повість «Плавання далеке».
В ній, у повістині тій, Івана –
хлопця з найчесніших – не пуска
пильна бюрократія, погана,
вивчитись хоча б на моряка;
от далеке плавання його
й закінчилось плаванням в чарчині...
«Не втиняйте ж мрійних крил людині!
Серця не гасіть палкий вогонь!» –
вчить Чендей немовби й не повчально,
але незабутньо, бо – прощально.

МЕРИДІАН ЖИТОМИРСЬКИЙ

Поміж пунктів А та Б

Жарт, але й притча

*Дмитрові Дзендзелівському,
Анатолію Островському
на спомин про поліські хаці-2012*

Як, подавшись лісом з Товщі
навпрошки у Голубин,
Дзендзелівському йти довше,
йшовши хоч би й сам-один
(без приїжджого поета),
аніж із Голубина
йти Островському у Товщу,
до поліського вина
(і приїжджого поета).

Ох, ліси, поліські нетрі!
З пункту А до пункту Б
мимо лосів, мимо вепрів
ті гребуть і той гребє;
розгрібавши ріща, верес,
запиваючи вином,
ті збиваються на вереск,
той примружився: «Це – гном?!...»
На пеньку мара... оката?..
Боже!.. Та невже... сам Хо?!..
Що за путь у біса-ката?
За яким таким гріхом?

Допоміг би навігатор
з пункту *Б* до пункту *А*,
та забули навігатор,
дожени ногу нога!

Мимо пункту *Ц* повільно,
ті пройшли і той пройшов.
Тим не диво, бо похмільно
йшли, ковтавши знов і знов.
Розминулися одначе
(мали карти, лиш не ті),
серце плаче, душа плаче
про такі в житті путі.
Досі бродять там лісами,
не про них мов перший сніг;
то закушують грибами,
то тручають часу біг.
Чуні сяк-так перевзують
та й – вперед, в усі боки!
Дружбу так символізують
на усі тобі віки.

Є прізвищ правда неспростовна

(Тетраптих лікарський)

1. Олена Скальська

Є прізвищ правда неспростовна,
її успадкувати вмій;
вона з походження – кшталтовна:
розпізнавальний знак надій
чи роду якостей ґрунтовних
(буває – й жартів невгамовних;
від поколінь до поколінь
ті жарти суці, як наличка:
Крикливий? Він же – безгомінь!
Маленький? Двометрова тичка!).
Якщо ж про Скальську річ вести –
Олену, що, скалі подібно,
в житті стоїть і інших гідно
стояти вчить без суєти, –
то маєм визнати, що Скальська –
хірург, розрадник і читач,
колегам радник і підказка,
колег симпатик і слухач, –
начало предківське сьогодні
і проявила, й довела
до розуміння мас народних
міста Житомира й села.
На її руки золоті
спиравсь, було, у цім житті
Євген Концевич достеменно,
життя кшталтуючи натхненне;
авжеж – ніяк не інвалідне,
і скал, і Тетерева гідне.

2. Всеволод Солдатов

Сказала Скальська: «Ми – солдати»
(хірургів мавши на увазі;
не тільки тих, яких Солдатов
очолює у данім разі).
Але найперше, звісно ж, тих,
свого відділення звитяжців,
колег своїх, що їх устиг
Солдатов об'єднати в праці
таки ж, по правді, майже ратній
у цих умовинах удатних...
Та й – річ відома – кров є кров,
інфекцій ризик щоразОвий,
коли без зайвих перемов
спішить хірург в болячки зону.
Солдатов? Ні, не солдафонить,
хоч має гонор і апломб;
очолюючи, він доводить,
що мудрість має кожен лоб,
а мавши – має розвивати.
Він – ерудит, естет, Солдатов,
шанує зміст – не коленкор.
За що пішов би воювати?
А за баранівський фарфор.
За порцеляну, ге ж. Вірніше,
за той в Баранівці завод,
якого глини найбільші,
найякісніші, найтривкіші
йдуть за кордон без жодних квот
стовідсотково. «Губернатор»
колишній так його продав,
продати, бач, спішивши надто,
що був завод, та й перестав.
Лишилось глинодобування,
в Германію транспортування.

Від бренду ж і робочих місць
лишився пшик, печаль і... злість,
яка ж то людське серце й їсть,
поліщуків правдиве серце!
Хто б це терпів – коли і де це?...».

3. Василь Могорит

Хто не знає Могорита
(у Житомирі принаймні),
хай не корчить ерудита,
а й не заздрий славі ранній.
Бо до того Могорита
стежка ще й дорога бита,
а назад від Могорита
путь світліша, не зужита.
Він щелепи забіяцькі
ремонтує щиро, хвацько;
зуби з'їдені критичні
реставрує і величить.
Ще й при тім не дуже теє...
наостанок могоричить.
Бо веде від Могорита
рід – не від Могорича!
То й не вабить оковита,
хоч і тост би прозвучав
(що тут вдієш: прозвучав!).
Знать, колись від Могоритма
(ох же й Ритму носія!)
прапрапрадід, мов, наврипивсь
в світ широкий, та й ім'я
взяв-прибрав-здобув-набув:
щоб нащадок вдатний був.
Ставши прізвищем, ім'я
не ганьбило носія;

втрата ж літери одної
(де? коли? в яких бігах?)
не відчутна: ні весною,
ні глибокою зимою,
коли мерзне в леті птах...
Бо шанує Могорит,
відчуває Могорит
вікодавній Мого-ритм:
то й не тліє, а горить!

4. Ольга Богомолець

З Богомольців тих, що в світі
славу медиків учених
по найвищих по орбітах
пронесли і гордо й чемно –
не цуравшись революцій,
бунту честі долучившись,
щоб не тільки у науці,
щоб і в етосі розкрившись, –
з тих відомих Богомольців,
Ольга ця найширше знала,
бо зійшла до богомольців –
ревних, щирих, незахланних.
Ні, не церкву збудувала,
у Радомишлі явила,
а музей ікон народних,
у яких народна сила.
Вже, було, докторувала,
славу барда-піснетворця
у перервах пожинала,
творчій віддана мороці;
коли це одного разу,
крізь торговище спішивши,
зупинилась, як з наказу,

погляд стрічно зупинивши...
на тім Лику, що з калюжі
прозирає і зором гострим
виглядав духовно дужих,
протинав торговий простір!..
Спас! Ікона дерев'яна!
У болоті! Під ногами!
Сором очі затуманив,
оглушив базарний гамір!
Підняла, повитирала.
Добре витерши, додому
поспішила, ніби знала,
що то долі знак свідомий.
Вранці поглядом зустрівшись
з Ним, розчулилась, дивилась.
І аж ніби зашарівшись,
як уміла, помолилась.
З того дня, з тамтого ранку
скрізь знаходила ікони:
поклик, а не забаганку
стала чути, як ніколи –
Богомолець! З Богомольців!
Дарували; купувала.
Духа і естетства моці
одержимо слугувала.
Жаль відкрився: не шанують
земляки ікон земляцьких:
візантійщині слугують
то по-рабськи, то «по-панцки».
Мов, усе то – «богомази»,
не московського канону;
не миналось без оказій
те збирання цих *зникмих*...
Сотні, тисячі зібравши,
стала в домі почуватись

під їх поглядами краще,
але тут же й сумніватись:
«Чи ж від світу, чи ж від люду
не приховую сю силу?
Силу Ликів звідусюдних?
Силу поглядів премилих?..»
Як не храм, то стіни де ж ті,
щоб могли їх прихистити?
Аж у Радомишлі, врешті,
напитала стіни криті:
де колись була папірня,
згодом – млин, ще згодом – пуста
й сміттєзвалище «дочірне»
шістдесятитонним згустком...
Там, отам... ой, тут же, тутка
праці, коштів, нервів, років
улягло – вляглось не хутко,
здивувавши світ широкий.
Тут енергій богоданих,
боговзятих, боготворчих –
ой ти ж дана, моя дана! –
всяк бери, хто взять охочий.
Там, у Києві, лікує
і співає принагідно.
Тут, в Радомишлі, дивує
та цілительствує гідно:
силу бравши в «богомазів»,
тут присутня в кожному разі.
Не один, бач, торопіє,
до дверей не поспішає:
вплив іконотерапії
підсвідомо заживає.

МЕРИДІАН ВІННИЦЬКИЙ

Коцюбинського камінь наріжний

1

Коцюбинського Камінь! Він ніжний,
літоросль огортає його,
а потойбіч – Сабарів, він – різний,
Буг не бачить його усього.
Течія впізнає подорожніх,
лівий берег дотоптує ряст,
і сердець повнота півпорожніх
спрагла легкодоступних щасть.
Їх катма, Їх солодка омана
відбула у далекі краї,
але вічная Fata morgana
видозміни являє свої.
Коцюбинського усміх печальний
розчинився десь тут між доріг,
всепрощаючий і всепрощальний,
він для когось все ще – оберіг:
якщо хтось той читати ще вміє,
ще вдивлятися не розучивсь,
сам себе хоч напіврозуміє,
сам собі сам – нітрохи не чийсь...
Вивівають вітри нас навстіжні,
але камінь цей... камінь, він – є:
Коцюбинського камінь наріжний
під майбутнє твоє і моє.

2

Читавши Коцюбинського, відчитуй
не лиш слова, вродливі, запашні,
не тільки фраз чіткі дереворити,
не лиш ознаки давніх літ та днів.
Окрім ознак, є знаки: про майбутнє,
є логіка характерів і доль
не тільки індивідів перебутніх,
але й спільнот, – уся земна юдоль.
Ось «Відьма»: образок, та в нім – природа
відьмошукацтва на усі часи.
Ось казка «Хо»: печальна фобій шкода
розписана у ній на голоси.
«Persona grata»? Постання людського
у плоті, що рефlekсами жила –
і постання на тій межі, якої
Імперія зумисне досягла.
«Fata morgana» – вчительська омана,
а українству – дзеркало, в яким
мрій та розрух картина повна дана
і самосуду самовбивчий грім:
повстали буцім, трохи побузили,
злякалися – призвідців порішили...
... До істин добрідає думка зблисками,
читавши та читавши Коцюбинського.

В і н н и ц і я в л я л а с ь
О л е к с а н д р а

1. Квіти не зривані

*«Розтуляться довгасті пелюстки,
Де сонечко весни на самім денці,
Довірливо торкається руки.
Вас не зірву. Цвітить в моєму серці».*
Олександра БУРБЕЛО. Підсніжник.

Не зривані, цвітуть у рвійнім серці
квітки, надії, вимрійки, чуття,
великі і малі передчуття –
у серці там,
де сонечко на денці.

Із тих цвітінь, морозами не вбитих,
з тих зав'язей, вцілілих попри все,
і пізній досвід,
лавром перевитий,
і з досвіду того добутий сенс...

Якщо, звичайно, витримає серце,
не розірветься рвійне серденья,
не заволає –
«Як це? чом це? де це?» –
між зірваних світів одного дня.

2. У Добринки добра звичка

*«По калиновім місточку
Йде Добринка у віночку...»*

Олександра БУРБЕЛО. Добринка

У Добринки добра звичка,
добрий норів, красне личко,
лихом не обізлені думки.
Та чигають людоїди,
дармоїди і сусіди
на її, мовляв, хосен легкий.

А хосен легкий не дуже...
Отже ж, не шуми ти, луже:
кроки зайшлих смердів не скрадай.
А ти, мосте калиновий,
іздіймайся понад рОви,
понад вирви і терновий рай.

Калиновий міст – мостивий,
послухняний, послужливий,
ввись подався, пнеться вдалечінь...
І вже певних людоїдів,
людоїдства усевідів,
в прах повергла диво-мосту тінь.

3. Мрій весняних сила українна

*«Я у себе вдома, в Україні,
Навесні ось мріями цвіту».*

Олександра БУРБЕЛО. Вдома, в Україні.

Мріями цвісти – дівоча втіха,
дівчинячий вилад і хосен;
мрійноцвіття шлях – до віхи віха –
інша закладе в спадковий ген.

Мрій весняних сила українна
обдарує вродою цвітінь,
і на всіх мрійливиць стачить віна,
всіх зігріє рідна просторінь.

Мрійниці з найменшеньких найбільшій
ближній сад і дальній оковид
надарують пелюсткатих віршів
і видіннів про каріатид.

4. Космічне всіхне гостювання

*«Весною глід і дички в світлій брості,
Вечірне небо в розчерках комет...»*

Олександра БУРБЕЛО. Космічний гість.

Весною глід і дички колять небо
невидимо й ніжніше: бо весна,
бо є голготських споминів потреба,
іконостасно чиста і ясна.

Вечірне небо якнайбільш діткливе,
його скородять розчерки комет,
і тепловійне марево тремтливе
приманює, вповільнює їх лет.

Банальні рими носяться, як бджоли,
над бростями розцвітаних думок,
хто ж багатіє думкою й відколи,
про те, банальних рим ловче, – мовчок!

Весною глід і дички в світлій брості,
весною не зимові в нас жалі,
весною всі ми тут – космічні гості,
підмоги виглядаєм з високості,
поезії й відваги муралі.

5. Веселчина обраниця

*«... Тож до веселки помандруймо, друзі,
Що в різнотрав'я хилиться у лузі».*

*Олександра БУРБЕЛО. Про решту барв.
(З циклу «Кольорова казка»).*

Відкрилася веселки таємниця,
і друзям комент подає дівча:
«Веселці сили додає водиця,
а барв їй різнотрав'я позича.
Тож – до веселки! Наше різнобарв'я
долучимо до різнотрав'я барв!...»
«Але, дитино! Діти! Справа марна –
веселці догодити...»
«Та – хіба?!...»
«Веселка-бо – веселощі для ока,
святкова зваба збуджених сердець –
віддавна є холодна і жорстока:
кого вподоба – в небо навпростець!
Ждає юних, чистих барвна гостя,
їх відбирає в матері-землі,
возносить і ховає в високостях –
хоч би були вони геть-геть малі!...»
... О діти, дітки, ви ж цьому і свідки:
без подружки вертаєтесь домів,
без вірної, припишкі, як сирітки.
Без заводійки вам і світ змалів.

6. Дівчинка у платті паперовім

*«І дівчинка у платті паперовім
шукає первоцвіт поміж сніжин».*

Олександра БУРБЕЛО. Щасливе місто.

Дівчинка у платті паперовім
між сніжин спустилася з небес;
не пашить, худесенька, здоров'ям
дівчинка із сонму поетес.

А сніжини ліпляться в замети,
а машини в'язнуть у снігах.
По домах сидять старі поети,
на тополю всівся ворон-птах.

Ніжнорука – майже легкокрила,
між сніжин, заметів і снігів
десь бере невідомі сили
дівчинка на грані двох світів.

Розгрібає, хоче первоцвіту
першого – для других – віднайти.
А воно ж зима іще по світу
топчється – ні сонця, ні сльоти.

Мерзнуть, відмерзають рученята,
ворон-птах дивується, пасе:
чом, для чого аж така завзята?
що їй день грядущий принесе?

А – приніс би! З Греції чи з Трої:
китичку, загорнуту у міт...
Є ж, як є: на платті паперовім
проступає віршик-первоцвіт.

МЕРИДІАН ОДЕСЬКИЙ

Ранок для Одеської Затоки

Грицики ряхтять по крутосхилу,
кнопки-цвяшки золото-кульбаб
припинають густобарвний килим:
хвиля дохлюпнутись не змогла б.

Бо – солона, хвиля чорноморська.
Хоч пірнають в неї «чуваки»,
й впливає з неї квота моська,
струшуючи теплі дрижаки.

Крутосхилом – ті, що від інфаркту
(«Від інфаркту, потім – і назад»)
Жартуни! «Тримайся, Ізю, фарту:
не грими кістками невпопад!»

Ізя ж і тримається, мовчальник,
і ритмічно так при тім сопе,
як на плитці напівповний чайник
мимо серіалу «Сент-Тропе».

А чекало ж Ізю Мертве Море.
І чекає досі. Значить, жде.
Ізя ж тут з напівживим говоре,
як ніхто ніколи і ніде.

Ця Затока!.. Не така й глибока.
А ріднюща, наче... крутосхил.
Поночі, вночі – місяцеока,
рано-вранці – трепетний ковил.

Одеське Intermezzo

В Одесі приходять думки,
яких не догнав би деінде;
думки – не якісь жебраки,
Шевченковим думам рідні.

Приходять, і вже не йдуть,
явилися і вже не тануть,
а тільки собі ростуть,
як всім нам ростуть платани.

Одеських іроній джмелі,
одеських пафосів бджоли...
Північні вітрища злі
їх кинуть під ноги? Ніколи!

Попса відступиться, чень,
поб'є оковиту «Рислінг»...
Базарний мислитель рече,
трамвайний оратор мислить.

Падуть безшеvronні чорти,
полуда впаде на облуду.
Одеське «Іду на ти!» –
пролог українському чуду.

Одеське каприччо

1. Розмова совісті на «Куликовому полі» в Одесі з суб'єктом свого перебування

«Почему наши СМИ не напоминают, что за газ применили спецслужбы РФ при освобождении заложников «Норд-Оста»?

Это был газ на основе карфентанила, действие — мгновенное, человек буквально застывает в той позе, в какой вдохнул. В таких позах, будто на бегу, были и погибшие 2 мая в одесском Доме профсоюзов. Карфентанил производится только в одном месте в мире — на российском военном заводе».

Борис ТУДОРОВ, кардиохирург, директор Киевского института сердца Минздрава Украины.
Я ехал в Крым морпехам помочь, а оперировал мать Аксенова.../ Бульвар Гордона, 2014, № 25.

Ти – стократ одесит?
Й лиш «півразу – дебіл»?
Так з ординсько-весняного ж боку!
Тому й чути не чуєш про карфентаніл:
тупо лаєш «бандьорів», нівроку.
Тупо віриш: «бандьори» йшли гнити в ліси,
щоб сусідських дітей у криниці вкидати,
і от нині дійшли до Одеси-краси,
злісно «роблять Одесі Карпати».
Діоксин же, полоній, і карфентаніл, –
мов, лікарства-брати (як народи-браття!):
у фундамент «союзів» кладуть гори тіл,
під фундаментом же є *поняття*...
Зачарований тупо-претупо еси
батьківщиною карфентанілу,
наслухаєш тудей-растудей-голоси,
під картинку «*ботаси по ділу*»?
«Наші хлопчики – мовиш ти – тільки стріляли,

то за що ж їх отак?..» Не за що! А *про те*,
що вони – для картинки! – триколом цілували,
для майбутніх норд-ост-вар'єте...
Аби тут ось надатися карфентанілу?
Прислужитись рашизму «великому ділу»?

2. Одесит одеситові... «мстить»?!

Нагороджують диверсантів,
дикий регіт в Кремлі висить:
по слідах диверсійних талантів
одес-сит одеситові «мстить»!
Найсудоріше мститься і сміло
той, що чути не чув і не знав
про можливості карфентанілу,
про полоній знання занедбав.

МЕРИДІАН СИМФЕРОПІЛЬСЬКИЙ

Мустафа Джемілев

Кримський бранець кремлівського коротуна,
світовий рекордсмен голодівок протестних,
він печать голодівок тих досі носить сповна,
астенічний Аллаха похресник.
Бо – за право народу, за народів права
розпинався від років юначих;
розпинається досі – й нова слава жива –
славу цю коротун не пробачив.
Але людям, народам слава ця дорога,
тож, звертаючись, хоч і зовуть панібратськи,
додають до імення шанобливе «-ага»
(як в Японії – «сан», як «бадіко» карпатське).
А часи – знов гіркі. Днів нових коротун
сіє війни, борцями заповнює тюрми.
От і Савченко судить лиш за те, лепетун,
що вона – українка, безстрашна, безжурна.
До Надії листа написав Мустафа,
рекордсмен голодівок протестних всесвітній:
«Голодівка твоя відбулася як факт.
Зупинися, прошу тебе, донечко світла!...»
Не спинилась одначе. Іде до кінця.
І – ще краща немов: личко – новонатхненне...
І змахнув Мустафа сіль-сльозину з лиця:
«Що за людська дитина! Вся – в колишнього мене!»

Джамала

Джамали голос – веселкова нить:
смолиста чіпкість, а єдвабна м'якість;
не рветься – в'ється, в'яже та бринить,
являє переливчасту однакість.

Джамали пісня – вишивка по небу.
Аллахові у славу? Мовте й так.
Бо перша, щонайперша слава – Фебу,
а друга – Ладі (їй Боян – свояк).

Джамали пісня – вишивка по морю,
по кримському строкатому степу,
по Придніпров'ю, що пісні просторить,
тропою вишиваючи Тропу.

Джамали виспів недаремне виспів,
природність досконалості явив;
не агресивний, зовсім не навмисний,
як княжий реченець: «Іду на ви!»

Олег Сенцов

Звиклий мружитись при кінокамері,
він на світ дивився примружено.
Окупанти-карателі «твердокаменні»
на погляд наткнулись – сахнулись напружено:

«Це ж він цілितись в нас помишляє!
Нам судити його належить!..
... Суд неправедний – зграєю згряя –
запроторив митця до вежі.

Але він, митець, Богом кликаний,
очі мружить звідтіль не всеує:
зором праведним

їх, бісом смиканих, –
їх, і каверзи ж їхні! – фільмує.

Олександр Кольченко

Він для ординців тим уже злочинець,
що українець. Кримський українець!
Що тут, в Криму, він є
у себе вдома,
особа, дому, волі,
прав людських свідома.
Тому Ведмежий їхній суд
у їхнім Караван-Сараї
йому нещадно вирікає:
«У глибину сибірських руд!»

Прометей оглянувся на Європу...

*«Споконвіку Прометей
там орел карає...»*

Тарас Шевченко

Превентивно Прометей
тут орел карає:
двоголовий, двоєдзьобо
ребра розбиває;
серце п'є, їсть добрий мозок
на споживу люту,
у два ануси удвобіч
лле «ідей» отруту.
Утверждає превентивність,
славить превентивно
свою хижість, свою хтивість,
всю свою рутину.
Спочиває правда Божа,
гієни співають,

але гори й доли, схоже,
і ті прозрівають.

Дефлорація України

Дефлорація України:
п'яно гикнувши, московит
Град наводить попеременно
то на вроду її, то на встид.
Дефлорація нині, як вчора.
Сад накrywся, лягли квітники.
Дефлорації жертвою флора
відповзла повз людські смітники.
... Уцілілу ромашку не губить,
а общипує московит.
Хоче знати: «Любит? Не любить?»
Сумнівається все, троглодит».

Братання ординське з сьомого дубля: кого не дострелять, того долюблять

«Бій закінчився. Десь там поодинокі постріли. І ми зрозуміли, що це дострілюють наших поранених. Тупо. Так «тудух-тудух».

**Тарас Чекан, тележурналіст; спогад про
Гловайський котел (У кн. «Неоголошена
війна», С. 209).**

«Да, эта ситуация сложнеешая и для вас, и для нас, но выход только один — прекратить, поменять власть (має на увазі українську! – М.С.) и вернуться к дружбе и любви».

**Людмила Поргина «Бульвар Гордона», 2015,
№50.**

Відлуння залпів ще живе,
полеглі ще домів вертають,

блукаючи поміж кварталів;
ще тліє поле межове,

а вже напасники спесиві
нам, уцілілим, знов і знов
глаголять про свою любов –
криваві, та велеречиві.

Мов, не криваві, а – спокревні,
єдинокровні, бо ж – брати:
задля ще більшої мети,
в братерстві тім ще більше певні...

І те вмовляння труйне діє,
мутантів наших бадьорить:
не правді – силі послужить –
мутанти завше при надії.

Бійці лиш розуму не гублять,
мутантам мовлячи про зайд:
«Ці не відступляться назад:
всіх недострелених – долюблять!»

БАЙКО-ТРИЗУБ

Вовк-антифашист та Ягня-фашистюга

Старовинна байка на найновіший лад

Спекотного, як і належить, дня
одне чемнесеньке Ягня
придибцяло до Кальміюсу-річки
напитися водички.
Аж – гульк – тут Вовк: з кавказьких полювань
брів ситий-п'яний, смачно матюкався
та й заблукав, та й, хижий здоровань,
Ягнятко згріб, чинити допит взявся:
«Ти чом тут? Як?». – «Тутешні ми спокон».
«Угу. А каламутить мої води –
також тутешні?!» – «Пане, це – Ваш сон:
нам каламутить не велить природа».
«Да? Радий чути, мамцю твою – «неню»!
А як це й чом – чував я од Гієн –
ви тут заборонили вовчу феню
і вовчий наш Зайцям робити фен?!»
«Панунцю, Ваші Вас ввели в оману!..»
«Та ви ж – фашисти! Фашистюга – ти!..»
«Панунцю, майте Бога спозарана!..»
«Фашистської всі певні ви мети
і вовкофоби всі – до глупоти!..
Я – ситий зараз, то ж і суд мій – добрий:
не з'їм – поки що, – матю твою в траву!
Та – щоб не був ти мудрий і хоробрий –
голівоньку твою... ось... ніжно одірву,
натомість приліплю тобі... з болота:
ліпить з болота – ги! – моя охота!..»

* * *

Не сміх, а горе: Вовк – фашистознавець!
Ще більше лихо: вірять йому ті,
хто сам мав (має) ікла, «правознавець»,
від хижаків об'їдків жде в житті...
От і в краю розгойданих тюльпанів,
де в кожній квітці – мікромікрофон,
Гієни славлять пильність Вовка-пана
та від Ягнят свій бережуть закон.

Кінець одного Хамелеона

Хамелеон пишався вельми з того
і величався в царстві плазунів,
що колір шкури він міняє строго
стосовно мороку чи світла наших днів.
Мовляв, ніхто не з'їсть, не проковтне
такого пристосовного мене,
дарма, що еластичний і м'який
я аж такий, що сам собі смачний...
Ставав і надимався, як Жираф,
помітно-непримітний мімікрійник:
«Де той ліхтар, – волав, – той поліграф,
що висвітлить мій стан і мої мрії?!...»
По цих словах і сталось: промінь – блись!
З ліхтариком – Хлопчина, винахідник,
слизьких печер палкий першопрохідник:
і засліпило балакучу слизь,
і шкура вся як є, хамелеонна,
засмикалась – в натурі – безборонна...
А проковтнув його сусідній Гад
(подейкують – Зміїний казнокрад).

Не реформований Заєць

За те, що кігтики свої Зайчисько дав утяти
і зовсім мирним та безпечним Зайцем став,
Шакали Зайцеві взялись гарантувати
безпеку, захист, мир і спокій для забав.
Й ось він у Вовчих пазурях, наївний,
а ситий Вовк, ним бавлячись, ричить...
Шакали враз усі принишки рвійно –
і совість, і відвага їх мовчить.
Вовчисько ж насміхається: «Гар-ранти!
Вам гарантую задні лапки й хвіст.
Ідьоть? Чи й далі будете ви грати
свої дурацькі ролі в повен зріст?!»
Страшененько стало кожному гаранту,
а дехто й перспективі облизнувсь...
Й от з-між гарантів два старих гіганти,
що сміло не смикнулись назадгузь,
гукнули: «Ми ж до Зайця придивімось:
у нього наче б... кігтик відроста?..
а тхне від нього... полином із чимось...
Оце вам чесність! Це вам Чистота!...»
«...То він *не реформований*, цей Заєць?
То Вовк йому правдивий чинить суд?
То він, цей Заєць, – ще тамтой... *мерзавець!*
То ці вухасті – всі безчесні суть?!...» –
вже Вовка з розумінням похваляли
і... в чергу за об'їдками ставали.

Алегорія XXI

(Коломийка коломийку веде, алегорію приводить)

*«Берлін, Париж, Амстер-Дами
собі в ус не дують:
так дракона «осуждають» –
Києвом годують.*

*А як, Києва доївши,
він почне їх їсти,
присягнуть йому, умівши:
«Ми вже – драконісти!»?*

**Народна коломийка, 2015;
авторська редакція – квітень, 2016.**

Коломийка коломийку веде за собою,
коломийка коломийку не виводить з бою.

Славне місто Коломия її спородило,
щоб вона і в місті Кия розуми будила.

А дійшла до Амстер-Дамів – там їх усміхнула,
дамам-амстер глузди давні нараз повернула.

Ой Європо, Европонько, диво ти безбідне, –
там таке собі безбідне, що драконам з'ідне.

Горопашна Европонько, ми про тебе плачем:
попередньо, Европонько, себе не присмачуй!

Sic!

Українською доброю кров'ю
умивався довколишній світ,
світ, перейнятий, звісно ж, любов'ю
до країни пройдених літ.

А столиця любові – на сході,
а літа все ще тягнуться, йдуть,
а серця все ще б'ються в народі,
і сини у народу ростуть.

Долюбити усіх недобитих,
допсувати попсою усіх, –
перший план, вічний план недовмитих:
щоби люд сам себе перемиг.

Люд одначе людей висуває,
не прийняв кольорових людців.
Люд, вмираючи, недовмирає,
вибідає із манівців.

Великодня вірша

Тчеться вірша Великодня,
ніби килимок:
воля є на те Господня
і урочий строк.

Несказанно тчеться-тчеться;
Господи, прости,
як натхнення це минеться
задля суєти.

Споконвічна, барвограє
вірша – як рушник,
що на ньому проступає
Лик у День Велик.

Лик – щоб проганяти тіні,
тіні тіней ті,
за якими – в безгомінні –
лики не святі.

Корінь! Титло! Праоснова!..
Клична праглибінь...
Тихе сходження до Слова,
вічна Слова сінь.

Спомин споминів про пам'ять Атлантиди

1

Атлантидно цвіли сади,
атлантидно летіли бджоли –
на леткі атлантидні меди,
на пергу, на пилок,
на прополіс...

Атлантидно топився віск,
атлантидно бгалися свічі:
відступився аби Василіск
і розвіявся насланий відчай.

Атлантидно зодчі вели
і виводили стіни несхитні.
Атлантидно жерці числа в небо несли –
і відводили метеорити.

2

Атлантидно білили хатки,
атлантидно – двоповерхові.
Атлантидно – але навпаки –
бовваніли палаци
«фартових».

Бо якби ж не на трьох китах
атлантидно земля знов лежала:
від ваги тих палаців – о жах! –
кит середній прогнувся,
страждалець.

Тож – на кахлях: леліють хатки;
в небеса Лебідь Щуку та Рака
тягне доблесно – не навпаки, –
а вони ж його – в твань, неборака,
так, що б'ють трьох китів дрижаки.

3

На тих кахлях чого лиш нема!..
... Малювалось, либонь, крадькома:
атлантидно,
а світа не видно:
іздійнявся Ординський Тайфун
і жене руйнівну, моровидну
хвилю хвиль,
градів град, луни лун.

4

Ще – вотще:
Атлантидний Блок-Пост;
білі мішки з золотистим піском
розпанахано. Кров гаряча
і... зряча...
П'яні кров'ю сновиди.
Де земля, там тіла:
то – атлантів тіла,
то розчачнуті каріатиди.

5

... Білі хатки.
Білі садки.
Жовті свічі.
Білі жерці.
Світлі мерці.
Утеклий відчай.

Воскреслий Блок-Пост,
Атлантидний,
ледь... видний!..

Виспіваний, вишиваний...

Великдень, виспіваний
українськими уніатами,
ними й відспіваний,
у піднебессі тане;
Великдень,
великих сердець затратами
звеличений,
перед Предвічним постане.
Полеглих за други своя,
за дружини своя,
за Декалог Господній,
за великоднє сьогодні
в тій дорозі догляне,
довідає –
Великдень проспіваний,
Великдень вишиваний,
пісенно-вишивано
проповіданий.

II. СВОЯ МАЛЕНЬКА ТЕПЛА АТЛАНТИДА

Ars poetica

1

Вірш має світитися внутрішнім світлом,
назовні – рефлексія, фабула, кітч...
Комусь теє світло та й стане помітно,
ще інших не трохи попхається прич.

А внутрішнє світло те самодостатнє.
Чи вічне? Навряд чи. А все ж... мерехтить?
При тім мерехтінні хтось може постати,
стежину намацати, напрямом взяти,
себе відшукати, комусь пособить...

2

Вірш має манити, ловити. Як верша!
В'юни, карасі, пічкурі, щупаки...
Колись же то вірша і звалося: «вірша»:
мов, родом жіночим рожденні рядки.

Жіночому ж роду нема переводу,
і справа ловитви – в жіночих руках:
і день, і глибінь, течію і погоду
відчують, завважать... в майбутніх рядках?

3

Вірш має не мати стрункої науки
(сяка-така, звісно, буває і є):
віршовна наука – у верші тій шука,
що влов пожирає, допоки час є.

Віршовна наука – нікому принука:
якеєсь витання, якийсь післязміст...
Та шука у верші? Всіх вижерши, шука
там б'ється у верші, ковтає свій хвіст.

**Фантомних рис фантомний щем,
і ще, й іще...**

1

Було собі літо,
гарячий спеки анфас;
було собі літо,
теплавий профіль дощу;
гроза пробігала,
Господній дражнячи глас;
був собі став,
добро карасів і щук.

Профіль дівочий
в русалчин зійшов силует;
дзеркало ставу
розтріслося не оддалік;
плакав естет,
що він надто, занадто естет,
сльози ковтав,
наковтався на всенький
свій вік.

2

Ще був собі дід без баби,
баба втекла дівувати;
грибовиська знав напам'ять,
то й не тримався хати;
знав кожну бджолу у вулику
і всяке стебло в городі;
круті паничі на вулицю
підкручував при нагоді.

Розходились кола погідності
від дідового обійстя:
комусь додавалося гідності
(з гарантією літ на двісті),
комусь прибувало заздності
червоної, сіро-бурої...
А хто з ним коли порадився?
Хто згадує ночі похмурої?

3

Та й був хутірець, напевне,
у полі, згодом колгоспнім;
лишилися – як *nota bene* –
ознаки, потроху пророслі:
терпкий чорнослив край дороги
та грушка, ніяка не дичка,
та черех-черешня розлога,
солodka, як молодичка.

Як власник прийшов дефективний,
суддя хуторам і колгоспам,
плуги запустив реактивні,
отрути нахлюпав удосталь –
щоб соєю тут похвалялись,

щоб модний узять надприбуток,
став... привид... ночами являться:
Устимові всі атрибути!

4

Люпин не повертається в поля.
А цвів же, цвів, приманював азоти,
виманював із хат, зі шкіл, здаля, –
на прижмур, на мовчання, на гризоти.
Сягав, було, спортсменам до колін,
звиш – юнкам; о, відмінницям – ще вище...
Звичайно – синьоокий; сівозмін
доповнювач, наповнювач, *красище*.
Бо – скрашував: і сірі-сірі будні,
і в буднях сірих ревні почуття,
і мислі, і недомисли прибудні,
в яких ні перспективи, ні пуття...
Під скибу, укоткований, вмістився,
додав озимині родючих сил,
і пам'яті – додав!.. І залишився
задивленим – не передасть акрил.

5

«На харчі, на одіж заробиш
і – хай! – на білети в кіно,
а табурета – зробиш:
це кожному з нас дано», –
учитель труда Черняхович
в Майдані-Вербецькому вчив,
ходяча селу самопоміч,
найнижчий учительський чин;
учитель ручної праці,
щоденний в майстерні шкільній,
сам – жертва експропріацій,

вцілілий іще й на війні.
Куркульське дитя – пролетарій,
мав руки, авжеж, золоті,
і вмінь, і старань, а не кари
для кожного з нас він хотів.
Але – нема правди на світі –
зі школи вказали йому:
за браком, мовляв, педосвіти
(казали батькам в «наросвіті»),
проторячи нам педпідтуму.

6

У вчителя старого
на ветхому горищі
вкривались пилом довго
нетлінні томища:
вождів обох найбільших
вказівки та прожекти
в обкладинках найліпших.
Казав: «Не просять жерти».
В нагоді стали внуку
одного разу влітку:
утнув крамольну штуку –
вклав під кролячу клітку;
не зі спонук ментальних –
щоб клітка *рівно стала*.
Лягли – *фундаментально*,
лягли, як там лежали.

7

Ганьби уповноваженого бевзя
останній свідок – груша вікова,
всихає, громова, та ще жива,
ще розказати здатна про той безум.

Отож уповноважений Говнов,
дядьків колгоспних доблесний доглядач,
десь прогуляв, як сіяли зерно,
явивсь – дядьки вітають... надто радо.
Василь же Ксенів строго так веде
Говнова до ріллі і річ заводить:
«Хоробо, де тебе носило, де?!
Без тебе сіялось – і от: кривенько сходить!»
Пополотнів Говнов, ріллю гребе...
А й справді... що не кільчик – кривулясто...
Сміх! Регіт!.. Обкалялося цабе,
перевелось... в найдаліше господарство.

8

Книжка лірики? Не скажеш.
То – сатири? Не скажіть!
Антологія оскаржень
із гербарієм суцвіть.
Що ж, оскарження – не втіха,
не надсадний гедонізм,
у краю бучного лиха
не служивий демонізм.
Та й гербарій словобарвний –
не загроза луговим,
лісовим, кімнатним гарним,
уцілілим польовим...
Лиш оскаржена півправа
огризається щораз –
ох, придворна, припарадна,
превсечесна напоказ!

9

Відтінок вод, що миють куширі,
а далі перестрибують каміння,

не зайві у ранковій сонця грі,
 бурштиннішає... з Божого уміння.
 Бурштиняться во славу Сокільця
 настояні на літорослях води;
 настояні – не встояні: з нагоди
 явлення Богу Божого Лиця.
 Чом саме цій ріці імення Бог,
 цій, не найбільшій, надано – гадати
 довіку можна: аргументи бгати
 і додавати славу перемог.
 А можна... щось відчути у собі...
 таке бурштинновдатне, благодатне,
 що мовби осінив колись пан Біг
 давним-давно, не указавши дати.

10

Під першим громом розмерзається земля
 у Стельмаховім першій же романі.
 І люди розмерзаються, і тля
 людська – нетлінна у своїм захланні.

Важкий ідеології коток
 укочує митців живі спонуки,
 але не всіх, не вглиб, не кожен крок:
 гіркі жалі – солодші творчі муки.

Тисячобарвний світ небес і зел,
 чому ж людський – здебільше чорно-білий?
 А біс який проспався і верзе –
 нашіптує людяям, із пекла збіглим?

Питальним знаком гнеться колосок
 і старість при хатках – питальним знаком.
 Двигтить ідеології коток
 і тане, тане, та... під Зодіаком.

11

Вже за прозу лаври мав,
вже, було, читач вітається,
збірку віршів же назвав:
«Жито сили набирається».

Скромність Стельмаха? То так,
але перш-знайперше – тема,
тема тем: людина й злак –
поєднання достеменно.

Всіх пір року барвина,
всіх життєвих пір людини –
явлені як первина
в віршах скромної збірчини.

«Паровози»? Не без них.
Данню дань, та не поразка.
Мимо «паровозів» тих
(мимо них, супроти них) –
світ, *неначе дивна казка*,
таємнича Божа ласка.

12

Стельмах – маг! Його магичні сили –
слова, жесту, усміху, ходи, –
тут, між нас, було, попоходили.
Може, ще повернуться сюди?
В скромні ці пенати дяківецькі,
в ці координати піль і вод,
де ще люди водяться незлецькі,
хоч і переводиться народ...
Замислом, що вгадує Господній,
помислом, що живить думу дум,
перепрочитанням великоднім,
здатним пересилити біду, –

хай би зазирнули хоч сюди,
тут, між нас вони попоходили:
слова, жесту, усміху, ходи, –
Стельмах – маг! – його магічні сили.

13

То від Зарічки лебеді летять?
Це – понад учту – вищиться естрада?
Попса Попсівна випинає статъ,
сама собі, а не Дяківцям рада.

Тож янголи й сахаються рулад,
і ні до чого тут селянський геній;
хоч славно промовляє кандидат
у депутати – в звичному натхненні.

Та й кожен з нас... Але мовчать поля,
у паузах кричить мовчання їхнє
про те, що не Гальчевський їх заляв,
як проти ЧОНів із загоном їхав.

Тож і в мовчанні нашім трохи є
від істини тонкішого помолу.
І мовби враз світліше всім стає:
то від Зарічки – леле!.. – понад школу!..

14

У школі дяківецькій краших літ
письменника-натхненника присутність
душевна відчувалася: як сутність
речей, що виткав їх вкраїнський світ.

То й прізвище директора – Сукач –
сприймалось, як належне, відповідне:
сукав, мов, нить основи – не партач! –
для оберегів, бо ж і пряжа – гідна.

Було ж то й справді: ніби нить єдина
єднає всіх нас, як шкільний дзвінок,
то й зайва тая *виховна година*,
як є урок, перерва, є гурток...

Казали, що учитель Задніпровський
писався Стельмахом... із Сукача.
Сукач – всміхнеться. *Всміх* той – світла розкіш
богатиря, що не рубав з плеча
(хай навіть ти чманів від «Ча-ча-ча!»).

15

У школі дяківецькій літ незгірших
учитель Хмара хором керував:
старавсь Іван Андрійович, на вірші
увагу нашу і свою звертав.

І ми Богдана Лепкого співали,
виводили те «кличуть кру, кру, кру...»
так високо, аж духом осягали,
що значить в леті *крилонька зітру*.

Підтягнутий, безхмарний, при краватці
диригував, коли б і занеміг.
Квартирував у Стельмаховій хатці,
якої був поштивий оберіг.

«З дружиною Софією, то й мудрий
подвійно», – жартували вчителі.
За «УНБ» йому «світила» тундра,
то втік з Донбасу: ближче до Землі...

16

Микола Іванович Гавриш –
був фізик в Дяківцях такий:
прискорення з ним не прогавиш,
бо ж і на слово меткий.

Урок пропустив? Парастасник!
Писати не маєш чим?
О, тут надасться прекрасно
про Гандзю-жницю зачин:

«Пішла Гандзя в поле жати,
та й забула серпа взяти.
Хліб узяла, серп забула –
отак Гандзя в полі була!..»

З ним Стельмах дружив по-сусідськи,
приїхавши в рідне село.
З ним щось – ой же ж не самоїдське! –
у засвіти враз відійшло.

17

*Іванові Коцу, винахідникові;
кращому учневі М. І. Гавриша.*

Малював парастасників, сам Босх немов,
фізик Микола Іванович Гавриш.
До парастасників усю нелюбов
хто би зі смертних виразив вправніш?..

Отож парастасник зранку встає,
за халяву стрімляє велику ложку
і – носа за вітром: «А де нині є
поминальний обід, хлебтать – непотрошку?»

«Обжорка, аякже!»... Чужий парастас,
чиєсь поховання – їм шанс обжирання...
Ледачі, як підсвинки, тупі – без прикрас,
ніщо для них фізика, зайве навчання.

Босх меркне, і Брейгель. І «Перця» митцям
підслухати варто б урок наш надворі...
Грядуть парастасники, їхнє цям-цям
вчувається у всенародному горі...

... Летять роки. Епохи – навтьоки,
але забути товариству годі:
не лірики, а па-рас-тас-ни-ки
і фізикам, і всім прогресам в шкоді.

18

Було: попід Штуків розлитий ставок
укіс осоки збирали по фосі
випускники Стрельбицький, Коц і Рожок,
учителі Архипов, Панчук, Зарембовський.

Колгоспові поміч потрібна така,
колгосп помагає школі.
І розмова якась неждано... мужська,
як то й буває... на ратному полі.

Вила навпереваги у кожного в руках,
осоки стерня – гострих осколків гостріша;
наука наступати – від фронтовика Панчука,
фізкультурник Зарембовський радить незгірше...

Евфемістично ж зайшлося про пригоди нові
дяківецьких перелесниць та ловеласів –
в науку навчальній молодій голові,
та без натуралістичних нюансів.

.

33

В руці ручЕнька,
диво першокурсницьке.
Журавель в небі.

.

38

... Маракаси – посохи дощів,
дощ іде, і посох його – світлий;

находився, а не зледащів:
травень йому знов і знов привітний.

Різнотрав'я різнохмар'ю тче
килими сигнальні, впізнавальні;
іншим разом знаки ці – вотще,
нині-зараз – ох, непроминальні.

Годі розминутися з дощем,
набирившись духу різнотрав'я.
Травнем утікавши, не втечем,
скинемо своє липуче рам'я.

Жар і шал підмоклих почуттів
на порозі, на дорозі червня...
Маракаси – посохи дощів,
у заплаві втоплені знічев'я.

39

Профілі, тіні, відтінки
у сутінках часу сліпучого
зблиснуть, сяйнуть – та й тільки.
Навіщо ти їх озвучуєш?

А профілі небезгомінні –
на зарінку чи біля стінки.
Відтінки ж не кидають тіні,
а тіні не мають відтінків.

Гра слів? Якби тільки на виграш...
Кошава щодня банкує.
Програсш – назад не вирвеш.
Тінь схилиться – не пожалкує.

У сутінках часу стрімкого,
прискореного вовками
(у шкурах овечих), до кого,

до кого, – тож і до якого
найперше мчати роками?

40

В Одесі. У Ковганюка,
неугомонного Степана,
чарчина ждала козака.
Так, що й сама ставала п'яна
(невипита ж!). А понад те
чекали вісім книг уваги
читацької. В них двіста тем
сплелись – для розмислу й розваги.
«На довгій ниві» – так назвав
життепис свій непревелебний.
«Це не для друку я писав,
це для родини. І – для себе».
Самовглядань, самопізнань –
людинознавчих, дивних, прикрих
ума й душі поневірян –
безприкладний український приклад!

41

Міг дві години вам оповідати,
як в ресторані бавивсь *два часа*,
Сашко Чепрак, і ви могли ридати,
дослухавши про п'яні чудеса.
Дофінівка давно терпляче звикла
до тих його постпрустівських слівес.
Дофінівка, вона ж – терплячезвикла:
бувало, що й Одеса їй – «Адес».
Дофінівці й байдуже. То приїжджим
Чепрак неперебутньо воскрешав
напоїв аромат, парфумів, їжі,
пригод моменти і нюанси справ.
Ненавидів армійських симулянтів,

їх хитрощі мерзив за все про все,
у виразах однак таких галантних,
що в заздрість мав би впасти Пруст Марсель.

.

47

Упала вода в криниці,
не видко в криниці денниці,
а тільки затінене дно,
уважне до нас все одно.

Дно темне, як паша знана
імперського Левіафана,
який тут луги осушив,
Левіафаненків залишив.

Левіафаненки докерують,
до порожніх криниць доспрямовують
нашу спрагу і нашу жагу,
нашу ялову силу-снагу.

Як не стане води в криниці,
станем лаяться, чубиться, биться?
Наковтається нас хиже дно,
те, якому нас знову дано:
як буває дано в задачі
(на доведення) двійко значень?

.

51

Телячі радощі життя –
то лірика, її стихії.
Гризоти світу без пуття –
гіркі сатири лейкемії.

Карає Бог, карає люд,
карає зганьблена вітчизна:
несеш Страшний щоденний Суд,
його ж душі твоїй трутизна.

Носи, виношуй і донось:
як та вдова «на зберіганні».
Тобі судилось, нареклось
ще в предківським поневірянні.

Про радощі життя – мовчок
(телячі вибрики навзаєм!),
де знов не ти – якийсь бичок
копитом в сонце поціляє.

52

В кожушку він, в дубляночці вона –
місіонерів недільних їх двоє.
Недільна за душі священна війна,
місцевого значення бій за боем.

Псалом, щоправда, цитують довільно,
зате в тій цитаті – *спасіння ключ*:
на шлях спасіння із ними спільно
ставай всяк суций, себе не муч
ні сумнівом, ані ваганням гріховним:
є вірний пресвітер, несхибний, як меч, –
тож меч духовний плюс дім молитовний
і спільна хода стежками предтеч!..

«Сектанти...» Це слово страшило колись,
сьогодні засмучує. Лоба нахмурих.
Розхмурих – згадавши, услід придививсь:
достоту обоє... в овечих шкурах!

.

64

Пізнав футбол як гру *духовну*;
достоту забивало *дух*:
щоб камеру надути повну,
тебе стискали біля вух.

Ти дуєш, дуєш – не гордуєш,
товаришу передаєш:
йому стискати треба дужче –
у нього духу більше є ж.

В'язати кишку! Шнурувати!
В цій справі Льонько – не партач.
Все ж буде трохи випинати
такий – там, де шнурівка – м'яч.

І незбагнених траєкторій,
сухих небачених листів
нам м'яч наш витворить, сотворить,
чи хто б хотів, чи не хотів.

65

Другий клас проти третього класу –
класний був міжкласний футбол!..
Піонерам (з недавнього часу)
жовтенята *за – во – дять* гол!..

Звісно – Льонько! Трьох замотавши!
(Від Миколи отримавши пас).
Проштовхнув! П'ятою! Знай наших!
Насміхатись не будете з нас!

І нема додаткового часу:
на урок кличе – вдруге – дзвінок.
Перемога другого класу
на великій перерві. Шок!

Матч-реванш буде завтра. Лиш завтра!
Бо велика перерва – одна.
Запасай, піонери, азарту.
Манна каша, вона – помічна!

66

Наш Льонько мотався, обмотував,
по двоє, по троє замотував,
так, ніби нерви намотував:
зі сміхом-бо те робив!
А що вже відмінника Франика,
а що баяніста Льоника...
О, баяніста Льоника
міг навіть під марш-мотив!

Усмішка така... ще у Бишовця
згодом... бувала ж? Бувала!
А сміху – ні в кого! Бо гра з-під дубця
не тішить професіонала.
Те можна б назвати було: льонькобол.
Забракло камер і преси.
Білкових харчів. Бараболя-бо.
Мінялися й інтереси...

67

Льонько не став футболістом,
вирізнявся до класу восьмого;
Льоник – народним артистом;
Франик – ученим... Ось воно:
кожен з нас має свій апогей
на життєвій своїй траєкторії;
апогей пролетиш – е-ге-гей! –
йдеш донизу, не без прискорення...
Інститутський відмінник засів між невдах,

у доцентах сидить аспірант геніальний,
креативний завгар главк очолив – зачах:
конкурентів пригноблює маніакально...
Про поета казати бодай не мені,
прокидається бард на мокрій подушці:
кращі вірші лишилися аж у тій давнині,
де писав їх... манірній дурненькій шлюшці.

68

Той футбол, у який ми грали для себе
(але також і для нашої однокласниці),
залишаючись іноді хто без ноги, хто – без ребер,
досі кращий, гарніший, все до пам'ятей наших
лащиться.

Хоч бувало там промахів, помилок, невлучань, рикошетів
значно більше, ніж сяк-так розіграних комбінацій,
та й за полем бувало з'ясувальних достатньо сюжетів
без бодай жартівливих овацій.

Травми, звісно, були від невміння,
від випадів прямолінійних,
і про них жалкувалося, ними, одначе, й пишалося;
ними більше, ніж співом в три акорди меланхолійних,
здобувалося.

Той футбол – щасна пам'ять і усміх сентиментальний,
але він же ж і пастка: до інших футболів
нас тягне магнітом.

Хто б не ляснув м'яча, обертається серце фатальне –
на «дир-дир», до екрана, до каси –
весною, зимою чи літом.

69

Цей футбол, у який вони грають буцім для нас,
вони грають у нього насправді нами:

звідси фан-клубом удар, звідтам фан-клубом пас,
хвилю трибуни котять електоральними табунами.

За кордоном придбають гравців-бігунців,
закордонний тренер їх не по-нашому хвалить і лає,
чужоземець-суддя ниті гри у своїй міцно держить руці,
на очах у нас заробляє.

Але ми вболіваємо кожен за клубні свої кольори;
куди хочеш, мани нас тими клубними кольорами:
вліво, вправо, до центру, угору, згори...
помчимо, побредемо, з рекламою чи без реклами.

Кольорів тих походження різне, дідько й знає, яке,
може бути й якесь, як бувало вже, анти-наше...
Цей футбол, у який грають нами, діло для нас слизьке;
кості наші й тріщать, коли п'ють вони й ллють
з тріумфальної чаші.

.

71

Не про Чайковського, не про фон-Меккшу,
не про Забаштанського навіть
розкажуть у Браїлові задля полегші,
що про тридцять третій голодний ще знають.

А знають, як від голоду рятував крохмаль
з кагатів картоплі тридцятого року:
в тридцятому бульба згнила не на жаль,
а на перспективу високу.

Воно ж за три роки зійшла гнилизна,
крохмаль спресувався, як пласт антрациту.
Добувай! Вари! Тільки б ворог не взнав,
не явив тут свою мармизу ситу.

Ворог, певне, що знав. Ворог, може, й хотів,
щоб раділи, хто виживе, кагатам *колгоспним*.

Так з тих пір і буває у цьому житті,
що за славне минуле не бракує тостів.

.

83

«Керує знову комнезам, –
всміхнувся, з сумом проказав. –
А я, – сказав, – куркульський внук.
Мій дід – глитай. Або ж павук.

Його дід мого виселяв
за те, що полю лад давав,
мав черепицю і в'юни
в ставку – п'ять метрів ширини.

Ну, засибірів. Побідив.
Сам у колгоспі потім гнив.
Та, всіх трудящих вічний друг,
плодив до скону ледацюг.

Внук-комнезам – хитріший хам.
Знайшов орендарів полям.
Міняє партії – як стенд –
та забезпечує процент
пенсіонерських голосів
за владний блок в усій красі».

.

94

Було:
за містом вже зима,
а ми ще в місті (майже ж літні!)
весну справляєм крадькома,
бутонимось, як юнки в квітні...
Було ж? Було... І є: трима

у пам'яті дні заповітні
пресвітла споминів тюрма.

.

104

Жінка згодує поросят
літа свої, вроду; на радіо
замовляє «Летять, ніби чайки,
і дні і ночі...». А й ранки ж летять
і пресуються в десятиліття...
Поросятинкою такою
любо-дешево смакувати.
Поросятинкою такою
хто ситився, вродливішим став.

105

Гноями, гноями, гноїщами
на спеку повстало село,
вужами, вужами, вужищами
себе обплело.

Бо спека хотіла би спекатись
услід за містом – села:
собакам веліла захекатись,
гадюк між вужів провела.

Секотний оранж очі сліпить, підсліплює,
ненароджених живих у сивуху занурює,
у глибинах сивушних нейрони розліплює-зліплює,
не спливати на поверхню підбурює.

Світило в зеніті спинилось, проміниться.
Криничка під пагорбом міліє, мулиться.
Якщо нічого сьогодні не зміниться,
світило пригасне – розчулиться.

106

По хліб ішовши через все село,
пап'є-маше населеного пункту,
молитися добру, вітати зло
у вигляді собак, пророслих просто з ґрунту.

Собакам буде, якщо буде хліб,
а буде хліб – то, звісно, буде й пісня:
собача, ге ж, бо для людської пізня
година, і доба, і сорок діб...

село з пап'є-маше це поминальне –
ще номінальне, та вже інфернальне;
хліб не щодня, не свіжий, дорогий;
тож треба брати, скільки нести змога:
назад собача стелиться дорога
і час – для роздуму благий.

Собаки, псюги всі – знайомці вдячні,
пройтись на задніх до-о-сить не ледачі.

107

Люди лиш рушають до каплички,
а вже хлопці сіли над ставком;
не недільна це – щоденна звичка,
тут і Луг, і Січ, і випивком.

Люди ледь зустрілися в молитві,
а вже хлопці втретє розлили;
третьій тост підняли, посполиті,
пісню знали б – тут би й затягли.

Люди розвіталися, вертають,
хлопці точку неповернення пройшли,
п'яту півторачку улещають,
йдуть углиб сивушної імли.

Людам як не клопіт, то турботи,
спека, мухи, ще ж і дітвора...
Хлопці вже у стежах: «Де я? Хто ти?»
Подвигу є місце і пора.

.

111

Василь Костянтинович Дзекан,
хірург, поет, гуманіст,
він сталі ургентної дзенькіт
у вірші свої переніс.
А з віршів – далі – в новели,
яким дивувався сам –
новелам печально-веселим,
де сльози – Господня роса.
Чого би ще? Акупунктуру
і лікуваний масаж
відкрив, і достоту, як гуру,
поповнив *умінь багаж*.
Й хоч руки під вечір боліли
і втома серцем гула,
«Я знаю людину!» – хотіла
сказати душа і змогла (б)...
Не встигла. Затрати енергій,
Син Божий Христос відчував.
А тут лиш до лікаря черги,
і лікар себе надірвав...
І скрушно письмак Пастушенко
сльозу у рукав схова:
«Прости, Україно-ненько,
покайся, горопахо бідненька,
що він перейшов не в слова.
Ну тобто не весь – у слова,
а більше – у попереки,
від Бога ж – прозаїк, поет...»

... Так є. Та не будь недалеким,
 слів майстре, підтриманий деким:
 Василь, замість бгати сонет,
 міцнів... українства хребет?

.

115

На Одесу дивившись з Дофінівки,
 убачаючи пальми та фініки
 в кожній димній трубі...
 хоч не їдь, далєбі,
 до Одеси з цієї Дофінівки.

116

Тривав Одеський університет,
 філфак тривав під боком у каштана,
 філфак-філфакт: поетові поет
 там – заздрість, конкуренція і шана.

Каштан – ніякий не кафешантан:
 асфальт порвавши, понад поверх третій
 каштан здіймався і не як профан
 підказував, брав участь, зайвим-третім
 умів побути, як ніхто ніколи,
 патрон високий вищої ж то школи.

Професори, доценти, асистенти
 вели, не заважаючи рости
 і помилялись, і перерости
 дивацтв і маній перших прецеденти...

Філфак-філфакт той згодом переїхав
 в панельний блок з тієї тісноти;
 комусь – недокаштанному – на втіху,
 аякже: «Сім хвилин до пляжу йти!»

117

Фащенко, В'язовський, Бевзенко, –
триусміхнений професорат;
кожен вів свою борозенку,
не найлегшу в «Країні Рад».

Те нутром відчували студяги,
а студенточки – бистрим умом;
від новели й фонемі – у саги
мандрували гурточком, гуртом...

... Замітає надгробки поземка,
борозенки ж – не замете!
Фащенко, В'язовський, Бевзенко, –
всяк собі на свій лад протей.

.

123

З тих, кому навіть не сниться спокій,
ректор, технократ і культуртрегер,
журналіст і блогер, Борис Мокін
нам усім, хто творить, – оберегом.

124

Її духу високість альпійська,
її серця не лід – льодовик...
Панна люб'язна до всіх, Залюбівська,
хто ж закохавсь в неї, тому – гаплик!

Фабрика холоду! Грець поклонінню!
Вінниця й рада засвідчити грець –
себто глобальному потеплінню
в місті над Бугом
від діви кінець.

.

131

Заплутався туман у павутинці,
алмазні жала притупили оси.
Побути хоче з кожним наодинці
поліська осінь.

Побути з кожним! Навіть там, де двоє
основу тчуть задля нового світу,
і навіть там, де ветерани воєн
галявини «накрили» розмаїто.

Поліська осінь! Жовтень! Та ще верес
нав'язує свої страпаті прошви.
Озерце зряче, мудре, але ще раз
довіритись плавців не вперше просить.

Бобри пливуть: «Чи річка ця – Бобрівка?»
Хмарки пливуть: «Чи тут сухі граніти?»
Сльоза пливе, скупа сльоза-мандрівка,
самотність і причетність разом мітить.

132

У селі поліським Товща
також дехто не без «вати»,
але школу «Дурням Общим»
зась тут «оптимізувати».
Тож і світить вікна зрана
школа – світло шле в ліси.
На подвір'ї школи зрана
найчистіші голоси!

133

Все ж вищають високі небеса?
Печать листка в очах щодень чіткіша.
Поліська осінь! Благодать-краса
в мелодії зіходить і у вірші.

В лісах стоять, настоюються багна,
густі, як вірші, читані навспак;
в мелодіях не Моцарт, але Вагнер –
непізнаний, забрьоханий моцак.

Шляхи-дороги, як зміїні шкури,
що, скинуті, лишилися з весни.
Мистецький транс часів Тимка Падури
навіюють, набріхують вони.

Поліська осінь чи красою сильна?
Масна рілля вертає звідтіля,
де – Боже мій! – загарбали? – і сіють...
У добрий час би. Хтось щоб не прокляв
із тих, що мають право і уміють.

.

161

Фантомне світло у шкільнім вікні.
Бо й школа вже не школа – фонд сільради,
сільради, де давно не було ради –
один пузань, підзвітний сарані
партійній, надпартійній, майновитій,
якій сититися – не насититись.

Конкретно школу *оптимізували*:
бюджету економія, мовляв;
автобус діткам запропонували,
мопеди, мотоцикли – вчителям
(мопеди, певне ж, власні мають мати,
щоб у вцілілі школи доїжджати).

Доїхати ще можна, але ролі
в районній чи в якій вцілілій школі
дісталися – ну хто б ще сумнів мав –
і тим, і тим не перші і не другі,

буває, що й фантомні, недолугі
(учительство усякі їх прийма).

А ця, рідненька, школа вартувала
бюджетові – як порівняти – мало:
обходиться у Києві так’о
один елітний, племінний мудько.

.

170

Підновлене місто над морем підсміченим...
Все йде, все тече, утікає.
Будівлі нові, гонорові засвідчує,
будівлі старі заступає.

Новітні будівлі фасадами модними
підморбують клично та гордо – ах!
Вп’ялися висотні, стирчать електродами
у давньому розумі города.

Ті вуличок звивини, звивини, звивини
сходили таланти і генії
(трудяги ж – проклали, утвердили зримими
зусиллями цілоденними).

Підновлене місто над морем підсміченим...
Все йде, все тече, виникає.
Будівель нових, гонорових налічує...
Дух міста із міста... втікає?

.

184

Манить мана,
манівцями проходить і в сні;
плачеш спросоннячка,

перший спізнавши обман;
профіль преніжний
на фоні вікна і весни
в пам'ять візьми –
от і буде в житті талісман.

Вічному «Я»
адресуєш сказання свої:
про незабутнє,
про поваб високих оман –
і усміхнуться тобі
звідусіль мамаї,
і заквітує тобі
дев'ятисилий оман.

185

«Нема ріки, то треба уявити», –
нам Суховецький настанову дав;
а сам собі до моря почухрав:
про океани при затоці снити.
Такий-то він, Микола Суховецький,
що ніжить свої гени половецькі,
але у мореходстві не профан;
допоки ми Рів, Полтву уявляєм,
він океани всі земні вже має,
а п'ятий здобуває в марсіан.

186

Тверді твердині міста Хмільника
у прізвищах дійшли і затверділи:
від Стукана, еге ж, до Вознюка
постійно суцї при козацькїм ділі.
Монашество? Власюк і Власійчук.
Шляхетство? Лянцкоронський та Дзівінський.
Хмільник до всього докладає рук,

тіла лікує – позбавляє мук,
а душам повертає їхню дзвінкість.

.

199

У Сахни ідучи із Білецького,
можна бачити доста незлецького
серед тих-таки нив,
де Гальчевський ходив
із Сахнів до учнів з Білецького.

200

Болото цвіте.
Над болотами висить
плач перепілки.

201

Листя опало.
Овдовіла тополя.
Простір простерся.
В полях шукати ключі.
В лугах губити цноту.

202

НакликАти коломийку якщо без упинку,
може така накликатись: ізЯвить картинку!..
... Ой чи то ще хурделиця, чи вже завірюха,
Що чийсь там в заметілі червоніють вуха?
Ой чи то вже завіхриця, чи ще заметіля,
Що не видно з-за хурдиги: гурба чи весілля?
Ходить, ходить щедрівочка, коляди шукає,

Так шукає, що аж бере сніги розтуляє.

Снігової княгинечки лісові хороми.

Йдуть блукальці, у синички питаються: «Хто ми?».

Зветься Зрубком урочище, не переназвалось:

Отут хлопцям Гальчевського врочисто рубалось.

.

210

Брід за бродом сходив під Дяківцями

бусол Бусик із єдинокрівцями:

десь-то Стельмах-поет

відпустив його в лет

з ранніх зошитів тут, під Дяківцями.

.

221

Дорога кручена у Товтрах

над урвище сміється любо,

регочеться смугастозубо.

Дорога кручена у Товтрах!

Над нею кущ — зеленим чубом,

той чуб відводить людський острах:

дорога кручена у Товтрах

над урвище сміється любо.

231

Село болгарське.

Літо, липень, а в шапках

діди статечні.

Джмелі думок недільних

медами степу ситі.

.

240

Продав корівку,
щоб віршики видати.
Бичку читає.

241

О, нині знову
ліс журиться навіщось:
про щось, звичайно.

242

Об Різдві дорога задзвеніла.
при шляху пшениця задиміла.
ой іде, спішиться подорожній,
аж бринить ходою переможців.
Чи йому сьогодні народилось
те дитя, якого сподівався?
Чи його, нарешті, доступилось
те знаття, якому сповідався?

.

249

Рябого ранку рябцуни рапаті,
ріллі ряднина – ромбиком, рядюга;
рудіє рудка, рудці рівнозначна,
рак равликові радить родичатись.

Рясного рясту ранок рясноокий,
рясноцвітінню ряснолист радіє.
Ручай. Русло!.. Русалки рудокосі
русаліям розщібнутість рихтують.

Рід Рода родословлять рожаниці
(розпусницям – розпачливі розваги).

Рій ряджених ряхтить, рече речисто
реставраційні речі Рідновіри.

250

Стрибог – стриває...
Ставленик стихій,
стриваючи, Стрибог стооко стежить:
сосну смолисту, споришеву стежку,
смагкої спеки сушений сувій,
ставка сором'язку саморозмежку.
Спадуть стрибожі стріли стрімголов,
стихії скопом скигликів спроторять,
стрибне Стрибог стрибучий стопудово,
семипроквітлий ставленик стихій сонорних.

.

258

Ясен. Яблуні. Ялина.
Яворина, ярина...
Ясла. Янголи. Яскиня!
Ява явна. Явина!..
Ячмені, яровина.
Ясочки Яготина.

.

300

Дунай. Вилкове.
В гості на човнах ходять.
Храм з очерету.
Зате від царя втекли:
всім би холопам знати,

«скреп духовних» носіям
пам'ятати!

.

310

У рясту сльози непомітні,
а пролісок своє відплакав,
та й потішається, кривляка:
«У рясту сльози непомітні!»
Було ж так і в минулім квітні,
то й не новина це ніяка:
у рясту сльози непомітні,
а пролісок своє відплакав.

311

Гроза і злива. Перелого
штормлять, глибінь бур'янувата;
бакаюватої дороги
манить, лякаючи, фарватер.
Двигун реве, колеса крають,
«двірник» натужно двірникує.
Глід на обочині щось знає,
про щось то й бузина... міркує.
Грозі і зливі, й перелогам
віват, привіт і побажання!
Бакаюватіє дорога,
крізьшляховик пливе, як жаба.

312

«Під тягарем написаних рядків
атланта передражнювати годі:

зігнувшись рядків своїх на споді,
з-поміж яких є не без гостряків.

А – небеса? Були і небеса.
На гостряках ще клапті видко, хмари,
і блискавиць загоєні удари,
і магму стародавніх вигасань...

Усе як є. Тягар у твердь вганяє,
і колька коле там і там, і тут.
Не думалось, що так воно буває
в час самозвітів, підсумків, покут.

Думок, досвідчень теплу Атлантиду,
хоча б маленьку, власну ліпить всяк...
Атлантом же, щоб не набратись встиду,
не почувайся... хоч... надбав ознак?».

313

«Ти з автоіроній та ретроліризмів
легенько, нетяго, зіскочити міг
в манливий кювет запашного цинізму,
на шпальти жовтавих золочених ЗМІ.

Там легше, простіше, тепліше, солодше,
там друзів зустрів би, вітали б: «Овва!».
Там щедрі Ноздрьови, товстіші Солохи,
врожайні щоденні веселі жнива.

Цинізм запашний з кожним днем процвітає;
від ретроліризмів – забутий озон...

Цинізм вульгаризмами ся користає,
чутливих чимдуж дотикається зон...

Шлях автоіроній не надто комфортний,
з вибоїни кидає... просто в кювет.
Тримайся ж!..» Тримаюсь. Як всякий немодний,
спрямовую мимо кюветів – вперед!..

Магія перших весни перетворень

Сніги обернулись березовим соком,
відкрилась земля;
пролісок зирить заплаканим оком,
але це не переляк.

Магія перших весни перетворень.
Березень. Проба снаги.
Тужиться, пружиться, дужчає корінь –
спішить перейняти сніги.

Заєць за сонячним зайчиком кинувсь,
колеться сонце руде.
Сонячний зайчик справжнім прикинувсь,
вухками тонко пряде.

Гріш за душею? Він – сонцеподібний.
Киньте березі той гріш.
Вірш – безталанне дитятко безхліб'я?
Зайчикам киньте – тим більш!

Соком беріз душа причастилась.
стала колюча, як сонце, руда,
сонцю відкрилась,
богам помолилась,
стрімко пішла на орбіту труда.

Душа - надконфесійна

Дмитрові ДЗЕНЗЕЛІВСЬКОМУ

Колюча, сонячно нага,
душа таки ж надконфесійна:
враз молиться усім богам –
всім-всім, що зерно в душах сіють
весняносійної пори

(казав той: «Що не говори!...»)
Отож її молитва рвійна,
її душа – благоговійна, –
душа предвічної душі, –
пашить...
То й тілові – пашіть:
носивши дві – одна в одній, –
являвши днині весняній.

Весни не-жарти

Гормон гормона кличе,
флюїд флюїда пестить,
бутонається обличчя,
бутонішають перса.

Розлита у повітрях
і ллється щем-спокуса,
у головах-макітрах
оля не загула.

Тож голови-макітри,
як і в часах Трипілля,
співмірні не півлітрам,
не дозам для похмілля.

Вони співмірні жбанам,
що в Праотця на небі,
цеберкам, що неждано
проллються при потребі –

із тої ж високості
на ції ж перса й груди:
щоб запобігти млості
ймовірністю остуди.

Повезла жабу жаба,
лоша взялось іржати,
і це весни не жарти,
бо це весни не жарти.

Весняна оранка городів в Летичівській глибинці

Трактор, складений із трьох
тракторів колгоспних,
тягне плуга – ах та ох! –
не про нього поспіх;
бо й не плуга, а плуги –
теж, було, «артільні» –
максимальної ваги
тягне трактор вільний.
Вільнонайманый, вірніш,
трудівник-городник,
заробляє бабський гріш
чесно, благородно.
За плугами – борона
підстрибом по груддю.
Бабця, ветха та хмільна,
підстриби не гудить.
Глей підсох. Двигун двигтить.
Тракторист гордиться.
Запилужений сидить,
як поважна птиця:
в черзі ще стоять бабки,
з ними й молодіці.
Борозни – як ті рядки,
писані в столиці.
Тягне трактор. Тягловий!
Результат кебети.
Тужиться, немов живий,
ніби, наче, як штрафний:
тягне півпланети.

Дві весни

Весна весні всміхнулася несміло,
весну не зауважила весна:
все в ній кипіло, грало, клекотіло,
саму себе не тямила вона.

Весна весні відкрити таємниці
рішила найвесняніші... Дарма!
Весна їх знала так, як знають киці,
коли підповень-місяць їх дійма.

Весна про весну виплекала пісню,
в ній поєднала трелі й кольори...
Весна мимо весни всміхнулася пісно
і вперше придивилася... згори.

Що ж за така байдужість недолуга,
чому і чом, і в чім тут таїна?
Шістнадцята – одна, і шістдесята – друга...
моя... весна...

Весна тікає в літо

Весна тікає в літо,
випрошуючи дня.
Їй там столи накрито
на видавнених пнях.

При свіжому пенькові
розрюмсалась весна;
сльозини ж фіалкові
враз витерла вона.

Вужами обв'язалася
та й літу: «Будьмо! Гей!...».

Луною одізулася
у людях, про людей.

Добре бути живим, але й відповідально...

Добре бути живим:
сонце сяє спектрально;
гарно бути живим,
але й відповідально.

Мертвим є так, як є,
мають все те, що мають;
сонце піг з них не п'є,
їх дурніші не лають.

Мертвим сурми мовчать,
мертві страху не імуть,
їм дими не гірчать,
животи не бурчать,
з них і пільги не знімуть...

Голі ноги дівчат
їх навряд чи піднімуть!

Добре бути живим
коли хвиля прибою
в груди б'є: «Ти – живи,
залишайся собою!»

Гірше бути живим,
коли все проти тебе:
і мушва, і режим,
й непотрібні потреби;

ще й, живому тобі,
неживих шанувати:
йти за їхнє на бій:
за ідеї, пенати...

Трудно бути живим:
сонце пряхить безжально.
Треба бути живим,
хоч це й відповідально.

Атлантидно, ох, атлантидно!

*Вікторові Савченку, фантастові
фантастичному, у його фантастичний
же Дніпропетровськ*

Був голос мені
уві сні:
«Атлантидо!!!...»
Оглянувся я –
ні людей, ні землі.
І стало так дивно,
так наскрізно видно,
що вбачив... ескадри
на дні мозолів.

Це я – Атлантида?!..
Це дні потопельні?
Це все забираю
з-під неба на дно?
Крізь мене... мортири гримлять
чи... бетельні?
В майбутньому
блискає... давнє давно?

Це ніч горобина?
Страсна це година?
Для чого? Для кого?
За віщо? Кому?
Я ж був уже садом

квітучим і димним,
я плодом гірким
вже котився в пітьму...

І голос мені наказав:
«Прокидайся!
Прокинься й рости,
хоч би хвилі які;
ростивши – рости,
Атлантидою дляйся!...
Людиною? Можеш. Про очі людські».

... Прокинувся. Дляюся. Звична рахуба.
Тримаю. Несу. І, ростивши... расту?
По-людськи немов себе цуплю за чуба.
Скелясто немов зупиняю версту.

І так мені, так мені, так атлантидно,
дарма, що комусь мене зовсім не видно,
а хтось мене... Полтвою зверхньо зове?
Нехай собі. Хай йому буде не встидно,
що й цим... не бере він мене за живе?

III. ВКРАЇНСЬКІ ТРЕНИ Й ЗОНГИ ПРИ ГІДАЛЬГО

Заплачка

Для гідальго кастильські терни
терновіші вінців тернових,
при гідальго вкраїнські трени –
для гідальго то vita nova?

Нова, нова, й-а ще й новіша,
бо днесь царство є проти лицарства,
й царства сила – мото- і піша –
світ плюгавить багром плюгавства...

... Минаються народи. Люто
песиголовці їх споживають.
Минеться (не наставши?) й людство?
Дебати бомбами
тривають.

І кожен, як останній, досвіт,
і не надійний геть кожен вечір.
Й немарний лиш гідальго досвід –
досвід щоденної антивтєчі.

Сонет

Полки інтерпретаторів удатних,
дивізії любителів маститих,
на твоїй славі хтівши заробити,
тебе воліють інтерпретувати.

Я поміж них не стану пику пхати,
я – пасинок укропів посполитих,
достойний (може) – хто те може знати? –
лиш кожне твоє речення ловити.

А станеться, Кіхоте (мало ж знаний!),
що бесіда потчється поміж нами, –
те станеться не враз і неспроста;

ми змовчимо, мій пане, по-кастільськи,
та й по-укропськи – пак, по-українськи,
що я є тінь твоя, як ти є тінь Христа.

А хоч Ламанча лиш мала Гишпанії частина...

«Немає жодного сумніву: все, що казав панотець мій, справдилося, і гаразд я вчинила, що вдалася до пана Дон Кіхота, бо се ж і єсть той рицар, якого навіщував мені панотець – і прикмети сходяться, і слава його не лише в Гишпанії, а й по цілій Ламанчі голосно лунає».

*Сервантес Сааведра, Мігель де.
Премудрий гідальго Дон Кіхот з Ламанчі.
/ Пер. з ісп. Миколи Лукаша, Анатолія
Перепаді. – К.: Дніпро, 2005. – С. 185.*

А хоч Ламанча лиш мала
Гишпанії частина,
трала-ла-ла, ла-ла, ла-ла,
величить край людина:
якщо людина та – в сідлі,
щодня – списом у хмарах,
якщо чужі гіркі жалі
відтручує ударом –
чи велетню, чи стражнику
«Іду на ти!» – гукає,
хоча й не раз на моріжку
себе ледь позбирає, –
мандрівець-рицар, не пустун,
мандрована звитяга, –
під ним же й коник – не горбун,
розсудливий коняга;
при ньому й джура-мудрагель,
знавець людей і чосу,
і в серці в нього не модель –
богиня із Тобосо...

Й хоч те Тобосо – лиш одне
 з поселень у Ламанчі,
 воно Ламанчу всю заткне,
 затмить, заперезначить.
 Тож хоч Ламанча лиш одна
 Гишпанії окраса,
 вона – ла-ла-ла, на-на-на! –
 існує понад часом.
 Під цоки-гопи, іг-го-го,
 кониська Росінанта,
 вона панує – о-го-го! –
 всесвітня домінанта!

Не лиш на всім крузі земнім – на всенькій Ламанчі

*«Дукиня попросила Дон Кіхота (в нього ж усе
 держиться голови!) обмалювати й обчеркнути вроду
 й риси сеньйори Дульсінеї Тобоської, бо як вірити,
 мовляв, стоустій славі про її гоїність, то можна
 припустити, що це найслічніша істота на всім крузі
 земнім, ба навіть на всій Ламанчі».*

Там само, с. 481 – 482.

Що круг земний? Уся Ламанча
 не знає крашої краси.
 Те вам потвердить Панса Санчо,
 одноголосно проясить.
 Він сам листа носив до неї,
 в Тобосо – сам казав – дійшов,
 звідкіль лик-сонце Дульсінеї
 понад Ламанчею й зійшов.
 Тому її й зачарували,
 щоб вірний рицар не впізнав,
 ті чорнокнижники – заклили:
 хто ще кого отак закляв?

Але її краса незмінна,
нев'януча її краса
щомиті в серці неодмінна,
у серці рицарським – уся;
отож якби добути серце
з грудей своїх нараз він зміг, –
засвідчив би, що правда все це,
засвідчив би – та й переміг
у віковічних пересварках
про рицарських красунь красу,
що надихали живо-шпарко
здіймати до небес ясу.
Вона – натхненниця Кіхота,
вона – у серці і в очах,
кому ж до сумнівів охота,
скуштує списа і меча.
Що круг земний? Уся Ламанча
не знає вищої краси.
Те вам потвердить Панса Санчо
і побіждених голоси.

Предмет божевілля

*«Тут іще от яке діло, – сказав священик, – наш добрий
гідальго плете всякі дурниці тоді тільки, коли
йдеться про предмет його божевілля; як же хто
заведе з ним мову про щось інше, він говорить цілком
розсудливо, як людина світлого й розважного розуму, і
всякий, хто не зачепить його рицарські болячки,
визнає його цілком здоровим на умислі».*

Там само, с. 189.

Якщо звели ви рицарство
до пня, до побрехеньки,
хтось мусить божеволіти
тихенько, помаленьку.
Хтось мусить, збожеволівши,

в тім рицарстві кохатись,
на щит, на списа й коника
старатись здобуватись.
І мусить, сам собі указ,
будь-що, що-будь сповняти
мандрованого рицарства
статути презавзято;
неписаного звичаю
триматись файно мусить,
а їсти – коли вичавки,
коли – колишній кусень.
Минати, окрім рицарських,
спокуси всякі інші;
комонно їх минаючи,
нести надію пішим.
І джуру товстошкурого
до тонкощів привчати,
і замком зачарованим
корчемку величати,
в корчемці тій
вночі як стій
нести до ранку чати.
Що, рицарство – лиш вигадка,
прибуток романістів?
А меч, а щит, а виправка,
а дам прекрасних вмісти?!
Якби не було рицарства
у віці золотому,
зостали би ми ницими,
шерстистими при тому.
Нові непевні кодекси,
та хтось плювати мусить
на насміхи, на комікси,
на парохів укуси.

Покута про невдячність Дульсінеїну

«Мені здається, – зауважив Санчо, – що ті двоє рицарів не просто так собі покуту справляли і дурня клеїли, а то горе їхнє таке витворяло, причина, виходить, була. Ну а вашій милості з якої речі божеволіти? Що, може, скажете, дама вами згордувала, чи ви знайшли якісь признаки, що ваша Дульсінея Тобоська зробила глупство з яким-небудь мавром або християнином?» – «У тім же якраз уся й сила, – відповів Дон Кіхот, – у тім і субтельність мого задуму, щоб ти знав. Бо коли мандрований рицар божеволіє з певної причини – яка в тому честь, яка заслуга? Ні, ти збожеволій без причини – ото штука! Нехай твоя дама зрозуміє, що коли й так, з доброго дива, ти вже шалієш, то що ж буде, як тобі допечуть?»

Там само, с. 144

О, щойно божевільний збожеволіє,
тоді підуть ще не такі дива.
Тоді і світ збагне, що в Божій волі є
його печаль правічна світова.

Світ згорнеться, загорнеться, пригорнеться
до себе сам в невіданні своїм,
світ заніміє, занімує, звогниться
і засіріє в попелі німім.

Отож і має джура йти від рицаря
до дами серця, щоб спішить назад
і принести таку цидулу рицарю,
з якої серце розцвіте, як сад.

А поки те відбудеться та й збудеться,
в Моренських горах досить гостряків,
і в нетрях гір Моренських гаддя пудиться –
покутуючи, рицар пришалів:

об скелю б'ється, голяка переверти
в повітрі чинить, кривиться, кричить;

невдячниці в Тобосо непереливки
з усього того, робиться в цю мить.

То інша справа, чи ще вдасться Санчові
дійти до адресатки, донести
листа листів, де слово вищим значенням
поможе дамі хрест її нести...

... Дійшов би, вже ж, якби корчма не трапилась,
а в тій корчмі кордоном – око й глас –
все тії ж, не завадила їм трапеза:
священик і цилюрник Ніколас.

Така професія

*«Присягаю на душу панотця мого, – сказав Санчо,
вислухавши листа, – що скільки живу, зроду не чув
нічого такого величного. А бодай же вас курка
вбрикнула, як прикладно ви все те вповіли, як добре
пасує сюди той підпис – Рицар Сумного Образу! Ні, ви
таки, пане, головаті, не взяв вас кат: геть чисто все
на світі знаєте!» – «Що ж, – мовив Дон Кіхот, – у
мене така професія, що мушу все знати».*

Там само, с. 149

Якщо ти стався рицарем мандрованим,
все мусиш знати: що, до чого й як
влаштоване у світі цім мудрованім,
у людстві цім, не трафив його шляк;
де є людське, але де є й божественне,
географічне, історичне є,
крім рицарського, де панує ... женственне:
щоб випанувать, звісно ж, на своє.
З-поміж наук немає незначливіших,
важливо знати небо і зірки,
не менш важливо, може й ще важливіше –
коріння, квіточки і кісточки.
Математичних знань свята гармонія,

вона в основі визначних начал,
без неї й філософська антиномія,
і всяка там житейська антимонія,
втрачає сенс, опору і причал.
Поетика, і музика. Й риторика ж!
Правдивий ритор – той же арбалет:
поцілить так, не треба вам повторення,
хоч перед миром, хоч би й тет-а-тет.
Така-от – всепроникна – се професія;
якщо ти рицар мандрівний, – зумій
у диспуті підважити професора,
на пасіці – в дупло вернути рій.
Хай – Саламанка. Але ж не схоластика.
Хай схоластичний відступ. Заступ – хай!
Фантазія нехай. Нехай – фантастика,
фантазій, одержимостей розмай.
Понад усе ж то – рицарські артикули,
всі прецеденти з рицарських балад:
де бились як, як тикали, як викали,
як і щадили – з кодексами в лад.

Святої Германдади недремний зір і лик

*«Два інші стражники, побачивши таку на
свого товариша напасть,
почали гукати помочі для Святої
Германдади. Господар заїзду, який теж до
того братства був уписаний, збігав
швиденько по свою патерицю й меча і став
зразу ж по боці стражників...»*

Там само, с. 289.

Святую Германдаду
всяк шанувати звик.
Святої Германдади
недремний зір і лик.
На жаль, їй служить тайно

корчмар як справжній шпик:
він доповідь негайно
про спис і про язик.
Він вимушено служить,
але ввійшов у смак,
він підбрехать сподужить,
якщо дістане знак.
Отож корчемку замком
вважати є резон:
у замку раннім ранком
не про рицАрство сон.
Святої Германдади
не всі святі діла,
вона – не для пощади,
вона – жорстка мітла.
Мете, то й замітає,
а надто, як на те
чийсь ознаки знає,
письмовий припис має:
тоді її «святе»
в очах її росте.
Хто випросить зуміє
з її лабет? Кого?
Чи той, хто чин иміє?
Чи тих, хто – ого-го!?
Лиш парох: мавши волю.
Лиш тих, хто, – мов, – здурів,
конечне «збожеволів» –
у рицарство забрів!

Обачення – на митарства!

«Чи доказав парох свою мову, чи ні, як уже обізвався Санчо: «Далебі, превелебний отче, се вчинив не хто інший, як пан мій Дон Кіхот; даремне розраював я його й остерігав, аби глядів, що робить, марне казав, що то буде гріх – таких людей визволяти, бо засуджено їх за великі злочини». – «Дурень еси, – вправ йому в річ Дон Кіхот. – Мандрованому рицареві не випадає розпитуватися й дізнаватися, чи ті знедолені, скривджені й пригноблені люди, яких він зустрічає по дорозі в кайданах, потрапили в таку халепу з своєї вини, чи терплять безневинно: він мусить стати їм до помочі, яко беззахисним, маючи обачення не на махлярства їхні, а на митарства».

Там само, с. 183.

В кайданах кого бачивши,
хапаєшся за списа,
пришпорюєш кощавого,
летиш, як хмара сиза.
Як та, немов, Перунова,
що бгає блискавиці,
летиш і цілиш – ну його! –
котрий при більшій пиці –
конвойного чи стражника
чи велетня наразі –
про вислідки, про наслідки
згадаєш іншим разом.
Митарствами обурений:
«Звільняйтесь, прошу панства,
хоч за які вас суджено
й осуджено махлярства!»
Кайданники, галерники
помщаються за волю?
Зате епоху «темників»
відближуєш поволі!

Intermezzo-1: про поезію (глоса)

«Один мій приятель, чоловік вельми розумний, – зауважив Дон Кіхот, – казав, що даремна то робота над глосами морочитись, а причина, мовляв, та, що глоса ніколи не зрівняється з самою темою, а дуже часто ще й різнить із нею, бувало далеко од її задуму одбігаючи. До того ж правила глоси занадто тісні: сей рід віршів не допускає ані питальних речень, ані вживання виразів «сказав», «кажу» тощо, ані субстантивованих дієслів, ані зміни значень, не кажучи вже про інші умови та обмеження, що їх усі глосатори конче мусять додержуватись, як те вашій милості, безперечно, відомо».

Там само, с. 412.

ТЕМА

***Від божественних щедрот
творчий дар підносить нас:
всяк поет є Дон Кіхот,
хоч, на жаль, без Санчів Панс.***

ГЛОСА

Слово Богом побувало,
як засвідчив Богослов,
і хоч кануло немало
літ з тих пір, не охолов
прояв той і те начало.
Крізь епох коловорот
не один пішов народ,
а zostались в білім світі
ті, чії взяли пііти
від божественних щедрот.

Вміли слави засягати
перодряпи з давніх пір,

біля слави й меценати
і церковний навіть клір, –
всі свої світлили шати.
Інший час, то й інший глас –
Архілох, Шекспір, Тарас, –
кожен, не про славу дбавши,
славен, що довів назавше:
творчий дар підносить нас.

Тож таки у славі гожій,
прислужившись дням, вікам,
так чи йнак, а справі Божій
послуживши, не вінка,
а стояти на сторожі
правди, мислі, звершень, цнот
кожен прагнув – то й народ,
хоч який там був в поета,
мусив визнати, ушпета:
всяк поет є Дон Кіхот.

Донкіхотствувати нині,
коли висміяно все
і людина не-людині
глузд і голос свій несе,
ми, свідомі, а повинні;
перебрівши декаданс,
шаленіти повсякчас,
всяк засвідчуючи небу
донкіхотствувать потребу,
хоч, на жаль, без Санчів Панс.

Там за озером Скитським великим...

*«Та перш ніж вона заговорила, упав у річ священик:
«До якого царства гадає правитись ваша
ясновельможність? Чи часом не до Обізіанського?
Мабуть, що так, а як ні, то я нічого в тих царствах
не тямлю». Доротея, що вже раніше була з ним
ізмовилась, догадалась, що треба їй притакнути, і
одрікла не вагаючись: «Атож, пане, саме до цього
царства і лежить мій шлях». – «А коли так, –
похопився словом священик, – то ми проїдемо наше
село, а там ваша милість ізверне вже на Картагену,
де з Божою помочою сяде на корабель і, як вітер буде
погідний, а море спокійне й безбурне, то не мине й
дев'яти років, як ви допливете до великого
Скитського (або, як дехто каже, Скіфського) озера, –
од нього ж до вашого царства буде не більше, як сто
днів дороги».*

Там само, с 182

Там за озером Скитським великим –
царство болісних обізіян:
в'яжуть лика не в'яжучи лика,
всякий вищий шануючи сан.
«Сану – шана!» та «Санові – дяка!» -
там лунає і пишеться там.
Там же й Санов, режиму служака,
в пельку пхає, як гіпопотам...
Літ чи дев'ять чи двійко морями,
щоб у Скитське каналом ввійти,
треба з іменем Божої Мами
корабля туди сміло вести.
Далі сто днів на в'юченім мулі
(як на швидкіснім чудо-ослі –
дев'яносто і дев'ять) прибулі
мають пхатись, забувши жалі.
Континенту глибинку глибоку
проірже на зорі Росинант,
де країну велику, нівроку,

гнить і нищить гарант-окупант.
Злісний велетень він – Хмуурокий,
як і казано, – Пандафіланд.
Ех, пришпориться враз Росинант,
спис поцілить високо, глибоко!..

Царство Обізіянське, як воно наснитися може

*«А що, друже Санчо, – обізветься тоді
Дон Кіхот до джури свого, – чуєш, до чого
воно йдеться? Не я тобі казав? От уже
нам і царство до царювання, і цариця до
женихання!»*

Там само, с. 186.

Хмуурокого Пандафіланда
стало жертвою царство те враз:
він його «свободив» – нема ради,
от і людність йому піддалась:
«Він, мов, велетень майже до неба,
він і сильний, і вдатний, мовляв.
А жеруть там усі, кому треба,
з людоїдства ніхто не охляв».
Таємниця ж то «велетня» того:
він з двох карликів зліплений був
чаклуном, що зневажував Бога
і всі людяні людські табу.
Він на людях виважує слово,
мудрі речі читає з бомаг,
а в хоробах своїх – двоголовий,
двоєжерний, дволикий він враг.
Але болісні обізіяни
привичаїлись бачити в нім
коронованого без догани,
династичного принца при тім.
... Боже правий! Тяжкі химороди!..
Впав від рицаря Пандафіланд?

Тож втікати... від гніву народу
 мусить рицар – а хоч би й в... Фінлянд?

Корчма – гиш-панське перехрестя

*«... Бо певне що вже недарма, а з
 непреложної волі самих небес зійшлися
 вони всі четверо в такий час і в такому
 місці, що ніхто був не сподівався і в думці
 собі не покладав»*

Там само, с.234.

*«Я ж тобі, Санчо, ще той раз, здається,
 казав, що в сьому заїзді творяться всякі
 химороди, то, мабуть, і тепер тут не без
 примхи».*

Там само, с. 236.

Зустрітися в корчмі – не штука,
 зустрітися в корчмі – судьба:
 судьби нової запорука,
 судьби старої молотьба.
 Тут несказанні химороди,
 найтверезіший тут народ.
 Хоча, бува, й бувають шкоди:
 роздратуванню на догоду
 тут Дон Кіхот – «Анциболот»!
 Корчма – гишпанське перехрестя,
 корчма – Гишпанії оплот.
 Тут бурдюки з вином червоним,
 бува, страждають від меча,
 тут мулів радісний погонич
 співає співом співача;
 тут конкурс темрява проводить
 на лаври оповідача.
 Корчмар тут не щодня скаредний,
 тут дон простого роззував.

тут чутка є, що Сааведра
в полоні турком габзував.
Тут висвятять, якщо нагальна
потреба висвяченим стать;
тут величальна чи скандальна
свою являє слава стать.
Сюди найближче від негоди,
звідсіль не ближче до незгод.
Корчмою лепсько переходить
гишпанський до небес народ.

А хто вигадав гармати...

*«Той, хто вигадав гармати, непомалу, мабуть,
нагороду приймає в пеклі за диявольський свій винахід,
що з його допомогою якась підла й боягузна рука
може вкоротити віку мужньому рицареві:
безстрашний герой доказує слави, йдучи за покликом
палкого серця, аж тут де візьметься дурна, сліпа
куля (пустив її, може, який страхополох, що сам
злякався і втік, як та проклята махина гримнула та
блиснула), і в одну мить урве думки і втне життя
тому, хто гідний був тішитись ним іще довгі-довгі
роки. Мушу вам признатися, що, взявши все те до
уваги, я часом починаю вже шкодувати в душі, що
обібрався мандрованим рицарем у наші ледачий і
спідлений час; хоть ніяка небезпека мене й не
страшить, та гірко думати, що порох та оливо
візьмуть та й перешкодять потужній правиці моїй і
гострому моєму мечеві здобути славу й хвалу по
всьому широкому світу».*

Там само, с. 244.

Той, хто вигадав гармати,
боягузом був,
в пеклі має докипати,
буль- буль! буль-буль-буль!
Той, хто цілить із гармати,
не страхополох?

Бух! – штани біжить міняти,
панталони, ох!
Де й коли йому уздріти
вістрячко меча?
Біди всі у цьому світі
від сліпих влучань.
Відстань пострілу сліпого,
дуролет ядра –
проти людства, проти Бога,
фу, смердюча гра!
Гра – на виліт, на погубу
рицарських чеснот.
Силу темну, силу грубу
ставить проти цнот.
Час ледачий запустився
пущеним ядром,
спідленості причастився,
час-догори-дном.
Гірко думати, що ниці
замахнулись на
сенси правоти в правиці
(їм – не первина!).
Тільки ж рицарську правицю
відчай не скує:
поки йме сідло сідниця,
поки криця є!

Відмін же рицарства є дві

«... Бачиш, не кожен, хто себе рицарем називає, є таким цілком і повністю, один то суто золото, а другий – червона мідь; хочь усі вони на позір видають рицарями, та не кожен витримає перевірку спробним каменем істини. Бувають люди низького роду, які пнутья до рицарства, бувають і родовиті рицарі, які намагаються черні подобатись; ті прагнуть угору з амбіції чи з доброчесності, а сі знижаються із недолугості своєї чи з порочності. Треба мати гострий, допитливий розум, аби розрізняти сі дві відміни рицарів, що звання в них одне, а суть зовсім несхожа».

Там само, с. 356

Є в рицарстві відміни дві
(бо і в чернецтві маються),
і не дівоцькій голові
суттєві ці відміни дві
на позір відкриваються.
Як золото й червона мідь,
ті дві відміни рицарства,
а ти обидві їх укміть
(укмітять той несамохить,
хто у світах нарипався).
Що перша – молодь золота,
шляхетного походження.
Що друга – груба простота,
та простота, що не свята,
та вгору йти знагоджена.
Шляхетним грубощів подай:
щоб черні уподобатись.
У простаків же через край
бажання б'є: сяк-так бодай
ізверху преподобитись.
Облагороджується хтось
діяннями та вишколом,

а хтось марнішає якось
 (як вівся сам, так повелось!)
 марнотами та вишкіром.
 Звання одне, а різна суть,
 хоч всі бувають звісними,
 але одним – з Ісусом путь,
 а інші – навсібіч сопуть,
 аби не датись, верть та круть,
 на спробний камінь істини.

Аби Господь розумів...

«Ти ба, Санчо, – одказала Тереза, – відколи ти до того мандрованого рицарства приснастився, то так став закрутисто говорити, що з простою головою і не розжусиш, так-таки нічого й не зрозумієш». – «Аби, – Господь мене розумів, жінко моя, а він же то всьому на світі розумітель, – мовив Санчо. – А ти, небого, дивись, добре доглядай сі три дні Сірого, щоб мені як дзвін був, оброку давай удвоє проти звичайного, сідло і всю упряж облагодь як слід і охаюч, бо, вважай, не на весілля їдемо, а світами блукатися, з велетнями, песиголовцями та всякими почварами воюватися, реву, рику, сику і зику начуватися...»

Там само, с. 351

Незчувся сам, еге, як приснастився,
 сам не завважив, як заговорив.
 Де пригодився, там і долучився
 високих слів, тривожних див.
 Тут сам себе не завжди розумієш,
 свого патрона – ледве через раз,
 на милість Божу нищечком вопієш,
 на Боже розуміння повсякчас.
 Господь – всього на світі розумітель,
 тим розумінням смертний і живе
 в надії все, що можесться, зуміти,

усе пізнати – навіть межове.
А ти, небого, жінко хитроока,
ти про осла ще ці три дні подбай:
подвійно накладай йому оброку,
хаюч і словом добрим улещай.
Та збрую, збрую облагодь найліпше:
сідло – рипіло б, надто – берегло б,
де упряж підновити треба більше,
там піднови, і все – блищало щоб!
Бо жде дорога, де надійсь на Бога:
блукатись, воюватись день при дні –
на велетнів видобувать спромогу,
песиголовцям завдавать парні;
там начуватись реву, рику, сику,
і зику, і дзижчань, проклять, заклять,
давати в пику, діставати в пику,
бо все тоте – Господня благодать!

Мандрованого джури хліб...

«Бачу, бачу, дружино моя, – сказала Тереза, – що нелегкий хліб у мандрованого джури; буду ж я Бога милосердного благати, аби визволив тебе од тої халепи». – «Скажу тобі по правді, жінко, – признався Санчо, – що якби не мав надії в скорім часі на губернатора вискочити, то вже мені хоть лягай та помирай».

Там само, с.351

Мандрованого джури
не надто легший хліб.
Та серце ся не журить,
надія в нім: тріп-тріп!
Посадою запахла
мандрівонька йому,
усі знегоди – прахом,
жіноцькі охи-ахи,

діймавши – не діймуть!
Відомо ж бо з романів,
котрим то несть числа,
що рицар не обманить,
коли пора прийшла:
чи царство, чи півцарства
посяде рицар, знай,
дарунок джурі царський
він піднесе: приймай!
Губернію, не менше
(а хоч би й острівну),
довірить – бо не збреше –
під руку керівну.
Отам-то, отоді-то
всі злигодні забудь,
виписуй жінку й діти
у світлу ту майбуть.
Хитруй-бравуй, як інші
з-поміж чиновних тих,
що люблять свої ніші
і здирство, й шум інтриг.
Була ти нині чорна,
в роботі чорній тій,
назавтра – відзігорна,
блискучий носиш стрій...
Були мужички доні,
то й женихи – на сміх,
назавтра – б'ються дони
за руку й посаг їх.
... Від рицаря – нагінка,
від ворога – бридня...
Але про діти й жінку
все джуринське дбання!

Не встоїть Рицар Лісовий

*«Тим часом у вітті дерев обізвалась безліченна безліч
пташок різноперих; розмаїтими веселими співами
ніби вітали вони й віщували молодесеньку зорю
світовую, що появилася свій гожий вид між брам та
кружганків сходу, струшуючи з кучерів своїх міріади
краплистих перел; купалися зела в любій тій волозі і
самі, здавалось, пінилися та шумували дрібнісіньким
білим бісером; верби струменіли духмяною манною,
кринички сміялись, потоки жебоніли, гаї раділи й
пишалися луки у вранішнім сяві».*

Там само, с.391

Непевний Рицар Лісовий
краси не бачить лісової,
кружганкам сходу він чужий,
йому чужі пташок гобої;
ніщо йому світіння верб,
всіх інших зел ранковий бісер,
новенький в нього щит і герб
і опанча чистенька з біса.
Назвався Рицарем Свічад,
поставу має кремезненську.
І списа майже так, як вчать,
тримає міцно і легенько.
Прийняв імення не своє –
з усього бачити й видати.
Нащо ж він тут у лісі є?
Двобій аби лиш нав'язати?
Умову виставить зумів
він, наче присуд, Дон Кіхоту:
програєш – повертай домів,
до мандрів поневаж охоту.
Він випадковий тут, чужий,
з усього бачиться, з усього.
Не встоїть Рицар Лісовий
супроти Образу Сумного.

Хто шукає пригод, того скопом знаходять пригоди...

*«Превелику мали втіху обидва шляхтичі, слухаючи
Дон Кіхотіві оповіді про дивні його пригоди, і
дивувалися непомалу і тим дурницям, і тій
доладності, з якою їх розповідає».*

Там само, с. 606

Хто шукає пригод,
того скопом знаходять пригоди:
рицар ти чи народ
вдачі певної, всякої вроди.
За поріг лиш ступи –
враз обступлять тебе різномасно.
Та кричить: «Відступи!»
Та горлає: «Родивсь ти невчасно!»
Та плете хармани,
та з тамтою дві сили складають;
йдеш до вітру – вони
проти вітру тебе наставляють.
Проти вітру кріпись,
якщо навіть це вітер епохи,
аж тоді обернись,
коли зміниться вітер не трохи.
Мідним тазом щита
замінити пригода бажає?
Запалились жита від щита
і діброва палає?
Хто шукає пригод,
нарікати не сміє з нагоди,
що його із дрімот
дістають, виривають пригоди;
що його раз у раз
шляхтичі можуть взяти на кпини,
що не профіль – анфас

йому велетні пхають,
злочинні.
Хто шукає, того
віднайдуть і на смертному одрі
чи Антонів огонь,
чи безсмертя в одежі пригоди.

Intermezzo-страхачка: потороччя!

На шляхах та на побоччях,
у кюветах тож,
виринають потороччя,
всяк на біса схож.
Лицедіють лицедії –
тільки розрізняй!
Лицеміри немалії,
славлять рідний край.
А у тому краї ріднім
один – басаврюк,
інший – певний вовкулака,
третій – медведчук,
попри третього й четвертий –
недолюд-ярчук.
Всі ж ці пичками при тому –
козаки, панки...
Рицарю, забудь про втому:
розрізняй-таки!

Знов біля основ

«Тут вони в'їхали в топільняк, і Дон Кіхот уклався у стіп береста, а Санчо у стіп бука, бо, як відомо, ці й подібні дерева стопи мають, а от рук зроду. Санчо провів пекельну ніч, бо від роси духопелики щеміли дужче, Дон Кіхот, як завжди, поринув у свої міркування, та все ж сон, зрештою, склеїв повіки обом...»

Там само, с. 465

В топільняку для того й берест,
 для того й бук в топільняку,
 щоб голову поклав, як берло,
 у стіп – не вперше на віку.
 Стопом, стопою – окоренком
 могутнє дерево зове,
 покоїть м'яко на тверденькім,
 достоту – Древо Світове.
 Бо ж мандри також світовії,
 хоча й гишпанські селюки
 начхали на рицАрські мрії,
 на зброєношині гадкИ.
 Вони побились між собою
 за рев ослячий – мов, про них;
 вони ватагою хмільною
 йдуть на ватагу – звих на звих.
 Між них не смій ставати жоден,
 хто закликає до ума;
 у них на те немає згоди:
 бо не буває, бо – нема;
 між них ревнути жартівливо
 (щоб розрядити їх війну) –
 те означає – ох, можливо,
 і нині й завтра не заснуть:
 ні на м'якому окоренку,
 ні на твердім пуховику;

кречки з клятьбою на боку,
вставай з прокльоном пораненьку.
Київ зноси стонадцять порцій,
забудь ослячий крик і глас...
Зате наука миротворцям –
усім, навіки, миротворцям –
в топільнякові задалась.

Intermezzo-2: про нашпиговане розумом шаленство

«Дон Дієго де Міранда спитав у сина, який він висновок зробив щодо гостевих розумових здібностей. Той відповів: – Заплутаного почерку його божевілля не відчитає жоден у світі лікар і не розбере щонайліпший краснописець: то нашпигований розумом шаленець із частими проблісками».

Там само, с. 412

Тих розумів, що світять світлячками
або очима вовчими в пільмі,
висвітлюючи так собі самі
поживку, жертву чи партнерку саме,
не бракувало й не бракує, вже ж,
ні в ніч полярну, ні в ночах пожеж.
О глуздів рівносвітлих непроглядь!
Ти затуляєш Істину і тьмариш
ті істини, що серденькам болять,
як то болить товаришу товариш.
А пробліски в шаленцеві ума,
де ум тісниться, як розряди в хмар'ї,
минаються для людства недарма –
для творчості, для глоси, для глосаріїв.
Потрібно тільки знатися на тім,
хто з нас Міранда, де в Міранди дім.

У днях Губернаторіани

«На майдані криниця висохла, а в шибеницю грім ударив, та вже лихо з нею. Жду од тебе одвіту, та пропиши, чи їхать мені до президенції, чи ні. За тим пошли тобі Боже віку довшого, як мені, або й такого самого, бо не хтіла б я на сім світі тебе сиротою zostавити. Жінка твоя Тереза Панса».

Там само, с. 576

Ішли дощі, болото хлюпало,
криниця висохла однак;
ударив грім – мов і не люто, а
палала шибениця так,
що враз згоріла; то без неї вже
село живе (і на бобах);
та й лихо з нею: виручає ще,
врядує страх,
Господній страх.
Криниця тим, що на майдані, мо’
(до сонця ближче, та й до страт),
так обезводніла неждано, мов
яке знамення в акурат
тут нам показує стократ.
Хоч справа добра губернаторство,
але ж і клопіт для жони,
то й треба тішитись не надто б то:
її спочатку одягни
та й шли кариту в добрий час:
«Будь ласка, пані, прошу Вас!»
При тому віддана жона
з тобою хоче вік прожити
так, щоб тебе не сиротити:
з тобою вмерти – того ж дня!

Або – або...

*«І давайте вже мені їсти або скидайте з
губернаторства: що ж то за служба
така, що чоловіка не прогонує?»*

Там само, с. 545.

До біса війни і конкїсти,
суди, мундири і чини,
якщо за те немає їсти,
банально – кишку начинить.
Таже знайшовся губернатор,
що не бере і не дере,
лиш попоїсти любить надто,
а на ралець йому не тре'.
Від себе сам не ждав такого,
та захопив його процес:
рядити з огляду на Бога,
а не на чинний політес.
Він судить, як ізметикує,
йому доскіпатись – будь-що:
чия вина? кому бракує?
хто правду мовить? бреше – чом?
Гададось – статки, сталось – служба,
вночі не спи: нічний обхід,
під час якого знов – ану ж бо! –
судити і рядити слід.
Гадалось: вина та наїдки,
постало: медик-брехунець,
що, Гіппократа взявши в свідки,
змагає голодом терпець.
Терпець і рветься: або – або!
Завгодно вам – аБО – аБО:
чи губернатоська посада,
чи до наїдків знов-любов!
Знов – до м'ясної перемлїйки,

а хоч би – і до часнику...
Від цього крісла-лобогрійки,
від цих пихатих на віку!

Кому життя дорожче

*«Їж, їж, друже Санчо – обізався Дон
Кіхот. – Підживи собі життя, воно тобі
дорожче, ніж мені, а я нехай умру собі від
думок тяжких та від знегод моїх лютих...
Я, Санчо, на те вродився, щоб жити,
постійно вмираючи, а ти – щоб умерти
івши».*

Там само, с. 603

Кому життя дорожче? Селянинові,
хоча б і в зброєноші вийшов він.
Потопчуть свині? Зганьблений, не гине він.
Щоб жити, пожує,
та й де той скін!
Він і вмирає, струддя уплітаючи,
йому й на тому світі банячок
парує, до горщечка припадаючи,
і смальцем ніжно пахне дим-димок.
Живе, щоб жити,
щоб життя розводити,
як фарбу у воді для крашанок,
йому не треба спис на щит наводити,
йому все'дно, чи корчма, чи шинок.
А хто живе, постійно умираючи,
постійно умирати народивсь?
Чий думки, тарелю обминаючи,
те нині тлять, учора чим гордивсь?
Звичайно – рицар: остаточна відповідь.
Мандрований, в потертому сідлі.
Обов'язку і дамі своїй відданий,
в свої урослий рани й мозолі.

Intermezzo-3: про музику

«Уїхавши не з-так далеко, всі три вози спинилися, докучливий колісний рип ущух, у лісі запала цілковита тиша, і тоді почулися звуки музики, ніжні та зграйні, чому Санчо зрадів непомаду, убачивши в цьому добрий знак; от він і звернувся до дукинї, од якої не відходив ні на ступінь: «Сеньйоро, де грає музика, там не може бути нічого лихого». – «Стеменнісінько як і там, де спалахують вогники і де світло, – одвітувала дукинья». На те заперечив Санчо: «Спалахи то од випалів, а світло бува од ватри, ось як зараз довкола нас, і на вогні, між іншим, можуть нас підсмажити, а вже де музика, там завжди веселяться і празникують»».

Там само, с. 495 – 496.

Як в воду, Санчо в спалахи дивився:
розваги дукам спалахи несли.

А музики віддавна причастився:
у музиці зачався і родився,
знайомився, розчулювався, бився,
вигоцував, не раз і просльозився,
у музиці ж його і погребли
(якщо помер; хоч те нам не відомо:
Бен-Енхелі мовчить про те свідомо).

У спалахи дивившись, як у воду,
стеменно Санчо убачав дурню:
розваги дущькі, небувалі зроду,
знущальні, дущькій писі на догоду,
шукайбідам обом на певну шкоду –
провокативні на моральне ню
(казавши мовою пізніших донів-дуків –
професорів знущальної науки).

А музика? Збрехала і вона
на цей раз, у гіркому цьому разі.
Ніжна та зграйна, при такій okazії
зіграла ролю того барана,

який отару на заріз відводить
за грудку цукру. Отже ж тобі й на,
наївний Санчо, музикорожденний,
про музику й таке знання стемненне.

Душа цибуляна гишпанська, гишпанський часниковий дух

Душа цибуляна гишпанська,
гишпанський часниковий дух,
а всяка гинча пахощ панська –
від їхніх панських-донських скрух.
Усе те знає Санчо Панса,
гишпанський зовсім не лопух.
Отож допоки порядкує
у Гармадармії дарма,
він то у мріях часникує,
то снить цибулькою дмухма.
Хай Дон Кіхотові тобоські
селянки, певні часнику,
не нагадають Матки Боски
ні Дульсінеї на віку, –
зате двигтять в Терезі Пансі
душа із духом у ладку.
Душа і дух гуляють тілом,
ані кровинки не минуть,
дух і душа – гишпанські ціло! –
гишпанську вичинять можуть.
Від Санча Санчика те знає,
щодня щодуху виявляє.
і власних діток понавчає, –
і в цьому суть, і в цьому суть!
(Хай навіть біди тіло ссуть).

Повинність божевілья дискусійна

«Підживившись, сказав Тосілос Санчові: «Твій пан, друже Санчо, неодмінно повинен бути божевільний». – «Як це повинен? – відрік Санчо. – Нікому він нічого не винен, він за все розплачується, тим паче, що монета його – щире божевілья. Я теє добре бачу і не раз, не два його правив, але який хосен? А тепер і поготів: адже він геть із глузду скрутився потому, як заломив його лицар Місяця-Білозора».

Там само, с. 642.

Про все на світі є гра слів,
гра слів – як гра роси на сонці:
блиск літер, диво голосів
в гишпанській вирашній сторонці!..
Але бува, зіграє сенс
супроти сенсу випадково,
як проти любощів той... секс,
кохання – теж – проти любови.
І вже бринять, як тятива,
стрілу штовхаючи незрячу,
чиїсь негадані слова
в чиюсь холодну чи гарячу.
Зігравши гру, слова живуть,
якщо та гра не проти глузду.
«Повинен божевільний бути» –
це вам не гра, це – дубль-пусто.
Це програш, це доігрова
поразка, це – по двічі два.

Чаклуни, відьмаки, чародії...

Чаклуни, відьмаки, чародії,
чорнокнижники різних мастей
найчорніші вигадують дії,
небували лаштують події,
насилають пекельних гостей, –

тільки б рицаря вивести з ладу,
 всеньке рицарство стлумити в пень:
 закладають підступство в принаду,
 жалять огиря, ослика ззаду,
 надять спереду хтиво – брінь-брень!

Тож бо ліпше в сідлі ночувати,
 вартувати надійніш – в сідлі:
 пантрувати, оружно стрічати
 (хоч і все ж то життя твоє – чати!)
 всякі злигодні – більші й малі.

Чаклунам, відьмакам, чародіям
 перепоную станься щораз:
 і тоді, коли дався їх діям,
 нагодинився їхнім подіям –
 дзень-дзелень, тупу-тупу, брязь-брязь!

Тому, що на папері...

«Тосілос попросив розповісти, як же це сталося, але Санчо одказав, що незручно змушувати свого пана чекати, інішим разом, мовляв, як, може, спіткаються це. І, стріпнувши крихти з одежі й борода, він підвівся, сказав Тосілосу: «Бувай!» і, погнавши Сірого вперед, невдовзі прилучився до свого пана, який виглядав його в затінку дерева».

Там само, с. 642.

Цей світ тісний-тіснющий,
 як весла на галері,
 тому, що невмирущий,
 тому, що на папері.

Тому, що по-гишпанськи,
 достоту по-кастільськи –
 мужицький, що аж панський,
 священний, аж не свійський.

«Бувай!» – гукає поспіх,
«Зустрінемось!» – непевність.
З людей буває посміх,
із посміху – святенність?

Але, але... минаєм,
спішивши розминутись –
довірливі навзаєм,
встигаєм усміхнутись.

І – навздогін!.. Бо зряче
ген, в затінку, чекає,
Кіхана свого Санча,
а може й... Гемінгвая.

Все ж хай живе хоч поетична вольність...

«Воістину, – зауважив Дон Кіхот, – голос у вас прегарний, але сама величальна здалася мені не вельми доречною: який же зв'язок між віршами Гарсіласа і смертю сієї сеньйори?» – «Хай ваша милість не дивується, – заперечив музика, – бо такий звичай новочасних нешеретованих поетів: строчать вони що-хотя і дехотя крадуть, не зважаючи, чи пасує це до їхніх задумів, і хоч би яку дурницю вони співали чи писали, все йде в них на карб поетичної вольності».

Там само, с. 656.

Красти, звісно, гріховне заняття,
хоч би й що-хотя і дехотя,
та грішить поетичная братія
по дорозі, ох, до забуття.
Як укравши – не припасувавши,
бард удвічі помножить гріха.
Припасовуй украдене завше,
перш ніж хвацько піти «уха-ха!»
Ще безпечніше – запозичати,
хоч би й вічним було віддання.

Позичай, користай! Будуть чати,
 буде в чатах твоє постання.
 Вольність, бачся, свободі дотична,
 тій свободі, що кат її й ма.
 Хоч би ця хай живе – поетична,
 виживає (але не з ума).
 Час новий, то й співці – новочасні:
 той – без рими, той – знаки забув;
 є про того часопис «Сучасність»,
 про тамтого – журнальчик «Табу».
 Мав би бути й журнал «Донкіхотське»
 («Донкіхотівське»). Буде? Коли ж?
 Ідеальне притлумлено. Скотське
 вознеслося: бурчи-урчи-лиж!
 Поетичною вольністю скутий,
 векселяй Сааведрі: «Віддам!»
 От і вдасться пройти без покути
 під тамтой, ото там он'о храм.

Шукайбід

*«Парох і бакаляр, зразу впізнавши наших шукайбід,
 порвалися до них з розгорнутими обіймами. Дон Кіхот
 ізліз із коня і міцно їх обійняв».*

Там само, с. 665

Шукайбіда шукайбіді –
 найкраще товариство,
 такі у пошуках тверді,
 завзяті племенисто,
 що раз у раз своїх ураз
 собі не помічають:
 бідошукацтва є екстаз
 понад екстаз звичайний.
 Знайшовши не одну біду,
 знайдібідами ставши,

бїду кують, згинають, гнуть,
себе бїді не давши.
(Якщо – будь-що – не давши).
В тїм разї й слава береже
наступнї їх зусилля;
моральне дуцьке неглїже
її не пересилить.
Тож куйбїда загнибїді –
найкраще товариство,
крутибїда журибїді
пїдкаже проречисто:
«Нехай лишень роздайбїда
нас на шляхах минає,
свого нахабного труда
в наш труд не пїдмїшає!»
Шукайбїду з сїдла бїда,
буває, вибиває?..
... Зате по тому та ж бїда
в пенатах привїтає.

Ілюзія і крах пасторалі

*«Небога сказала рицареві: «Що ж це, дядечку, таке?
Ми думали, що ваша милість вернулася додому і
тепер домонтарюватиме, аж вам це знову
мандрівочка пахне, словом: «Гей, пастуше, звідки ти і
куди зібрався йти?» Їй-право, рочки ваші вже не ті!»
– А клюшниця додала: «Чи ж це про вас, ваша
милість, полудневий сквар улїтку і вовче виття
взимі? Це ремесло і повинність для людей дужих,
загартованих, навиклих до таких трудів, сказати б, з
пупка. Коли вже вибирати, котре лихо менше, то
лїпше рицарювати, ніж пастушити».*

Там само, с. 666 – 667.

Якщо вас вибито з сїдла,
зі світу рицарських романів,
вернутись до свого села

приволено вас словом даним,
є спосіб вам лише один
не розірвати серце з жалю:
немов за маску колядин,
хапайтеся за пасторалю.
Пастушок світ! І пастухів!
Чуття й природа буколічні!
Здоровий харч! Струна степів!
І небеса, щоденно вічні!
(І чесні вічі – в чесні вічі).

Якщо ж у вас небога є
і клюшниця дверима грима,
і кожна вашу кривцю п'є
речами й хитрими очима
(підслухуючи під дверима),
готові будьте, що вони –
попри молитви до Марії –
словами біса й сатани
уб'ють спасенні ваші мрії
(єдино рятівничі мрії).
Згадають «ро-о-о-чки»
ваші вам
так, що зіщулитесь літами,
і про пастуший непарад –
про шум і гам, про зливу й град –
розкажуть пишними вустами.

Intermezzo-4: Дещо про природу комічного

«... Порозставляв свою численну челядь, пішу й кінну, з розказом, добровільно чи живосилом, допровадити, як пощастить перейняти, Дон Кіхота до замку. І челядь його перейняла й обвістила про теє дука, а дук тільки того й чекав і, попереджений про рицареве прибуття, звелів запалити на дитинці смолоскипи та посвітачі, а Альтісідору покласти на катафалк, змайстрований з усім указаним справиллям, і то так лепсько і природно, що здавався справжнім. І ще Сід-Ахмет мовить ось що: сміюни, на його думку, були такі самі шаленці, як і обсмійовані, адже завзяття, з яким дуцтво стріло смішки, свідчило, що й воно несповна».

Там само, с. 654.

Найвища втіха глупака –
пора вам знати –
знайти у світі простака:
щоб осміяти.
Якщо ж глупак ще й не з простих
(сміється в замку),
йому сміх, Господи, прости
і – Саламанку.
У Саламанці він учивсь,
глупак розумний,
та потребує розум чийсь,
і вишкіл чийсь,
і гонор чийсь,
піддати глуму.
Він робить витончено це,
ах, театральню,
в зичливім тоні і з лицем
все натуральним.
Він само-
стверджується так,
так є собою.

(Не помічаючи, глупак,
 що стороною
 проходять власної судьби
 якісь-то шанси:
 повзе він коміксу в раби,
 судьба ж то – шасне.
 І чорті батька в інші дні
 хтось пригадав би:
 чи жив той дук, чи справді ні,
 як сотні драбів.
 Хіба що Сід-Ахмед. Чого?
 Душа прещедра.
 Для чого й вигадав його
 нам Сааведра.

Святе, живлюще божевілля

«Тут він обернувся до Санча і мовив: «Даруй, друже мій, що через мене ти теж здобув славу причинного і, як і я, вклепався і повірив, що на світі існували мандровані рицарі і досі не перевелися». – «Ох! – зойкнув у відповідь Санчо. – Не вмирайте, вашець, паночку мій любий, а послухайтесь моєї ради: живіть многії літа, бо се ж найбільше божевілля людське: ось так з доброго дива померти, коли тебе ніхто не вбивав і в могилу не заганяв, окрім хіба нудіння світом».

Там само, с. 670

Був Рицар Образу Сумного,
 був Рицар Левів, битий був.
 Та все підводився на ноги,
 в сідло вертався – в ус не дув.
 А повернувся у пенати,
 дістав канікули на рік –
 і все, і взявся помирати,
 і проти рицарства прорік.

Вернув ім'я: Кіхана Добрий,
а світом нудити почав,
і обручем стиснувся обрій,
і голі рації в очах.
Святе, живлюще божевілля
полишило – як не було,
і не знайти такого зілля,
щоб хоч якесь дало живло.
Причинний Санчо – ще причинний,
ще дрібку-дрібочку малу:
колишні не забув почини,
не потокаючи селу.
Ще мріє про пригоди спільні,
його лиш тільки позови...
Ми всі потрошку божевільні,
хто в сенсі повному живий.
Хтось божевілля має зону,
хтось – потаємний п'ятачок,
де не щадить свою персону,
де про реалії – мовчок.
Хай давні рицарські романи –
прадавній вичахлий маскульт,
є гени рицарства: як рани,
вони то ниють, то печуть.
Вони – змага нудінню світом,
у них – початки і кінці
того, що завтра стане мітом
чи виведе із манівців.
Хай людства далечинь – туманна,
та в ній лежачого – не бий:
вмирас домонтар Кіхана,
а рицар Дон Кіхот – живий!

Самсон Карраско – хто б його скараскавсь?

*«Ми поминемо, як ридали Санчо, небога і клюшниця,
так само не згадуватимем нових епітафій на його
могилі. Наведемо лише одну, Самсона Карраска
компонування...»*

Там само, с. 671

Самсон Карраско – бакаляр учений,
він в Саламанці вчився (хтозна-як),
він ще й поет, подеколи натхненний,
він антирицар, він антидивак.
Він заповзявся повернути з мандрів
мандрованого рицаря домів –
і він зумів, він торжествує: майте!
Все, що поклав собі, те і зумів.
Три спроби – і вдалася спроба третя,
два поединки, в другому – здолав,
при тому не явив свого портрета,
свою личину, та й ім'я, ховав.
І от нарешті – краща з епітафій:
«Шаленим жив, та мудрим він помер».
Теж не безслізний, та на цім етапі
він торжествує, бакаляр-бретер.
Він – рацію утілене, тілисте,
до знань його ще мудрість прибреде;
йому до пари петербурзький пристав,
якого теж епоха ще гряде.
Крізь пароха зіходить Божа ласка,
від бакаляра струменять знання.
Самсон Карраско – хто б його скараскавсь?
Яка б зійшла на нього маячня?

Гідальго, весна! Українська весна!

Гідальго, це справді вона,
весна! Українська весна!
Ніяк не Обізіянська –
достоту всім нам християнська –
ясна, чудотворна, ладна!
Гідальго, пригляньмось зеніту,
там знаки політтю, там літу
гра рицарських барв – очисна!

Там сходяться погляди ревні,
надії і Замислу певні –
в зеніті весняному – там,
у вирі незримих витань!
Весна, Великоднем зігріта,
отож – Українська Весна,
орлом двоголовим не вбита,
мутантенками не пропита –
красна, розписна, голосна!
Відлунює у високостях,
розширює коловид,
виповнює соками брості,
тамуючи декому встид.
Та сорому не позбавляє,
рум'янцями оберіга,
іконно остерігає
від красних спокус гріха.
Уклінна натхненницям, феям,
Марійкам – сиріч Дульсінеям,
Терезіям гуку й сміха...

Сонет

Сонет фінальний – розвітальний:
до зустрічі, мабуть, аж там,
де ноосфера всіх світам
відкрита як бенкет астральний;

астральний – пак, не віртуальний,
приявний кодам і ключам
до драм вселенських, мелодрам,
яких фінал є екстремальний.

Нітрохи смутку! Всяк зіськав
на виднокрузі по заслuzі
від недругів і псевдодрузів;

і в час на людяність облав,
не долучившись до облавних,
на одрі долучивсь... до славних?

Дух хат

(український транснаціональний зоро-вірш)

У-у-
х-
х,
д
у
х!
Дух
хат
коминам хіба брат?
Комини відьмам рідні.
А дахи хат снопами лад
уладовують в роки хлібні:
сяйно сяяли б ширі-дорідні
у віках, хай хоч голод бреде,
чи війною осколки вогненно мете.
Стіни синькою гоять вапно,
а ще формулу знають полян:
вікно+двері = вікно+вікно,
крапу-крапи - у шиб екран!
Дуб підвалин, священ колись би;
трохи призьби.

Про автора

СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ Михайло Петрович, поет, критик, літературознавець. Народився 3 червня 1949 р. в с. Майдан-Вербецький Летичівського р-ну Хмельницької обл. Закінчив Дяківецьку ЗОШ, що в Літинському р-ні на Вінниччині. Літературознавчий фах здобув на філфаці Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова; вихованець професора Василя Фащенко, кандидат філологічних наук; член Спілки письменників України з 1979 р. Автор 27 книжок поезії, монографії про творчість Олеса Гончара та кількох сотень статей, рецензій.

У поезії дебютував збіркою «Незрубай-Дерево» (1976), в якій означив два провідних для себе тематичних напрямки: екологія природи та людини. Помітніші з ряду наступних поетичних видань: «Прощання з морем» (1983), «Сторожовий вогонь» (1988), «Версія Прометея» (1990), «Йоцемидаєсія» (1999), «Прощаючи вік ХХ...» (2001), «Місячник Росії» (2003); тритомник культурологічної лірики «Під небом Коновалюка» (2000; 2004; 2010), «Наука вдячності» (2006), «Школа перепитувань» (2009), «Ленивіана» (2014), «Сільський дурник Васько Самосій у своїй предковичній красі» (2014), «Если некий народ-д-д...» (2015), «Что ж ты, Раша-растеряша, тудей-растудей?!.. Сиречь: Фашизаторам Украины» (2015), «Феномены и фантомы. Определитель-2014-2015» (2015). «Істина боса, Via Dolorosa» (2015).

Багатожанровість та стильове розмаїття поезії М. Стрельбицького в своїй основі мають явище емпатії: співпереживання як широкий спектр взаємодії-діалогу ліричного «Я» зі свідомістю загально кажучи «Іншого» – адресата, персонажа чи уявного опонента. Звідси – притаманне звертання до прийому невласного прямого мовлення, як і

заповідане українській музи великим Шевченком поєднання ліризму з іронією, автоіронією, сарказмом, гротеском.

Видавши п'ять збірок російською мовою, М. Стрельбицький постійно підкреслює, що не є автором «двомовним», а лише віддав данину традиції давньої полемічної літератури учених українців: змагати опонента-неприятеля «на його семантичному полі». Так ще 13 літ тому в «Месячнике России» ним було діагностовано ментальне наростання імперської агресивності та указано на його основу основ: химерне переплетіння великодержавної зарозумілості й комплексу ... унікальної національної меншовартості самих великодержавників. Згідно однієї зі стилізованих частівок-макабресок: «От Курил и до Карпат / Нас обидеть норовят: / Обижают, обижают, — / Стонут, плачут и вопят!»

У писаних російською збірках останніх двох літ, під враженням «номінально гібридної, де-факто ж тотальної антиукраїнської війни» на цій ідейній основі сатирично парафразовано та пародійовано найширший спектр «духовных скреп залпового огня». Відтак збірка «Истина боса, Via Dolorosa», оснащена підзаголовком «Книга Чистого четверга», постала уже як вольовий відривок автора в бік євангелічних мотивів, пошуку героя з християнськими ідеалами. Найновіша збірка «Українська весна. Атлантидно» являє найбільш виважене та гармонізоване авторське поєднання гарячої «літописності», ліричних рефлексій та культурології засобами вірша.

Зміст

За білим рястом.....	3
І. УКРАЇНСЬКОЮ ДОБРОЮ КРОВ'Ю	
Похлинулась «Ординська весна».....	5
Українських весен благодать	6
Ретро, 2013: вже символ України – не калина.....	7
ТРИПТИХ ЗАПОВІТНИЙ.....	8
1. Любов	8
2. Надія	8
3. Віра	9
Водить віра готова по-модньому	9
Любов є Бог.....	10
Баді, айдарівка	13
Коли війна така.....	15
В Українській Весни я, ти, ми, батьки й сини.....	15
Новорічна вірша	16
Остання ступа липового пня	17
Коляда з колядниками (Святовечорова іконка).....	18
Різдвяна вірша.....	19
Вертеп долає мінне поле.....	19
Ретро: Донецьк-2014, колядування по-українському	20
Перун, прокинувшись через 1027 літ, вражає біса.....	21
Країна Чингісханія	21
Неодцвітні романтики піль.....	22
В окопах атеїстів не буває	23
Верховна музика: Шопен!.....	23
ЗСУв-марш.....	24
Розум нічний у нічному ж то й космосі	25
Людиноптаства епізод.....	25
Український космонавт Каденюк	26
Лінія розмежування: квітник – город	27
СЛІДАМИ СИНЬО-ЖОВТИХ ХУТОРІВ.....	28
Хутори й монастирі об одній для них порі.....	28
Барводрама.....	29

Фантомно хутори ландшафтові болять.....	29
Тут хутір був! Тут хутір бути хоче!.....	30
В пісні правда не вся.....	31
Споминки про хутір «Пасіка».....	32
Поминальної неділі хутора шукає.....	33
Прощальне видіння про хутори.....	34
Замість висновків. Прощальний апокриф.....	35
МЕРИДІАНИ СИНЬО-ЖОВТИХ МІСТ.....	36
МЕРИДІАН УЖГОРОДСЬКИЙ.....	36
1. Із саду прийшовши.....	36
2. Вулиця Високого Чендея.....	37
МЕРИДІАН ЖИТОМИРСЬКИЙ.....	38
Поміж пунктів <i>A</i> та <i>B</i>	38
Є прізвиськ правда неспростовна	
(Тетраптих лікарський).....	40
1. Олена Скальська.....	40
2. Всеволод Солдатов.....	41
3. Василь Могорит.....	42
4. Ольга Богомолець.....	43
МЕРИДІАН ВІННИЦЬКИЙ.....	46
Коцюбинського камінь наріжний.....	46
Вінниці являлась Олександра.....	48
1. Квіти не зривані.....	48
2. У Добринки добра звичка.....	49
3. Мрій весняних сила українна.....	49
4. Космічне всіхне гостювання.....	50
5. Веселчина обраниця.....	51
6. Дівчинка у платті паперовім.....	52
МЕРИДІАН ОДЕСЬКИЙ.....	53
Ранок для Одеської Затоки.....	53
Одеське Intermezzo.....	54
Одеське каприччо.....	55
1. Розмова совісті на «Куликовому полі» в Одесі з суб'єктом свого перебування.....	55
2. Одесит одеситові... «мстить»?!.....	56
МЕРИДІАН СИМФЕРОПІЛЬСЬКИЙ.....	57
Мустафа Джемільєв.....	57
Джамала.....	58

Олег Сенцов	58
Олександр Кольченко	59
Прометей оглянувсь на Європу.....	59
Дефлорація України	60
Братання ординське з сьомого дубля: кого не дострелять, того долюблять	60
БАЙКО-ТРИЗУБ.....	62
Вовк-антифашист та Ягня-фашистюга. Старовинна байка на найновіший лад.....	62
Кінець одного Хамелеона.....	63
Не реформований Заєць.....	64
Алегорія ХХІ (Коломийка коломийку веде, алегорію приводить)	65
Sic!.....	65
Великодня вірша.....	66
Спомин споминів про пам'ять Атлантиди	67
Виспіваний, вишиваний.....	69

II. СВОЯ МАЛЕНЬКА ТЕПЛА АТЛАНТИДА

Ars poetica	70
Фантомних рис фантомний щем, і ще, й іще.....	71
Магія перших весни перетворень	106
Душа – надконфесійна	106
Весни не-жарти	107
Весняна оранка городів в Летичівській глибинці.....	108
Дві весни.....	109
Весна тікає в літо	109
Добре бути живим, але й відповідально... ..	110
Атлантидно, ох, атлантидно!.....	111

III. УКРАЇНСЬКІ ТРЕНИ Й ЗОНГИ ПРИ ГІДАЛЬГО

Заплачка.....	114
Сонет.....	114
А хоч Ламанча лиш мала Гишпанії частина.....	115
Не лиш на всім крузі земнім – на всенькій Ламанчі.....	116
Предмет божевілля	117
Покута про невдячність Дульсінеїну	119
Така професія.....	120

Святої Германдади недремний зір і лик	121
Обачення – на митарства!	123
Intermezzo-1: про поезію (глоса)	124
Там за озером Скитським великим.....	126
Царство Обізіянське, як воно наснитися може	127
Корчма – гиш-панське перехрестя	128
А хто вигадав гармати... ..	129
Відмін же рицарства є дві	131
Аби Господь розумів.....	132
Мандрованого джури хліб.....	133
Не встоїть Рицар Лісовий	135
Хто шукає пригод, того скопом знаходять пригоди.....	136
Intermezzo-страхачка: потороччя!	137
Знов біля основ	138
Intermezzo-2: про нашпиговане розумом шаленство	139
У днях Губернаторіани	140
Або – або.....	141
Кому життя дорожче	142
Intermezzo-3: про музику	143
Душа цибуляна гишпанська, гишпанський часниковий дух	144
Повинність божевілля дискусійна	145
Чаклуни, відьмаки, чародії.....	145
Тому, що на папері.....	146
Все ж хай живе хоч поетична вольність... ..	147
Шукайбіди	148
Ілюзія і крах пасторалі	149
Intermezzo-4: Дещо про природу комічного.....	151
Святе, живлюще божевілля	152
Самсон Карраско – хто б його скараскавсь?	154
Гідальго, весна! Українська весна!	155
Сонет.....	156
Дух хат (український транснаціональний зоро-вірш).....	157
Про автора	158

Художнє видання

Стрельбицький Михайло Петрович

Українська весна. Атлантидно

Трикнижжя нових поезій

Видання здійснене в авторській редакції

На 1-й сторінці обкладинки – репродукція картини Людмили Хльосткіної «Я-сад» (на мотив однойменної поеми Михайла Стрельбицького).

Малюнки – Людмили Хльосткіної,
на 113-й сторінці - графіка Юрія Кізімова «Дон Кіхот».

Підписано до друку 16.06.2016 р. Формат 42×29,7 1/4.

Папір офсетний. Друк різнографічний.

Ум. друк. арк. 9,43. Зам. № В2016-15

Наклад 175 прим.

Видавець і виготовлювач ФОП Барановська Т. П.

21021, м. Вінниця, вул. Порики, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

серія ДК № 4377 від 31.07.2012 р.

*«Цей сад — це... я?!..
Гіркі мої плоди,
сухі морози, перелітній дятел,
гілля роздрте, омела триклята,
сівкий будяк,
у небі крук ненатлий,
весняні води, збігли в нікуди...»*

*... Я єсьм цей сад...
Коли ж це сталось? Хто зна,
з якого сну до цього напівсну
впроторено мене,
мандрівника без корзна,
під зиму під якусь,
так схожу на весну.
Вкорінено — та й край:
рости, не зарікайся,
горіхом кожним будь
і яблуною будь,
і грушею, і... і... під сонцем... не брикайся,
під градом не пади,
під дурнями — не гудь
ні свята, ні судьбу,
ні Господа, ні долю:
мовчи на всю губу,
вимовчуй всю юдолю...».*

Михайло СТРЕЛЬБИЦЬКИЙ. Я – сад. Поема
(кн. «Прощаючи вік ХХ...», 2001 р.)

«Філософія універсальних понадчасових істин проектується в площину національних гостро болючих проблем і утверджується М. Стрельбицьким зброєю сарказму й сатири, нищівного висміювання. Але не тільки. Якщо в сатиричних творах можна говорити про макабричний театр-сатирикон у поезії, то в творах ліричних – про театр художніх мініатюр, а ще – про особливу виразність необарокової палімпсестності, що її кваліфікують як накладання культурних рис різних епох, коли в нових культурних текстах проступають знаки минулих записів».

Валентина СОБОЛЬ, літературознавець, професор
Варшавського університету (стаття «Поезія Михайла
Стрельбицького» у кн. «Не будьмо тінями зникомими»,
2006 р.).